

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että maatalouden rakenteen parantamiseksi säädettäisiin laki maatalousyrittäjien luopumistuesta. Ehdotetulla lailla toteutettaisiin Euroopan unionin (EU) säännöksissä tarkoitettu maatalouden varhaiseläkejärjestelmä. Luopumistuen keskeisenä tavoitteena olisi alentaa maatalousyrittäjien keski-ikä ja parantaa maatilojen elinvoimaisuutta tilakokoa kasvattamalla.

Ehdotetun lain nojalla myönnettäisiin luopumistukea maatalousyrittäjille, jotka lopettavat pysyvästi kaupallisen maatalouden harjoittamisen luovuttamalla tai vuokraamalla pellot nuoremalle viljelijälle. Jos luovutuksensaajalla ei ennestään olisi maatilaa, johon pelto tulisi lisämaaksi, hänen olisi sitouduttava laajentamaan tilaa myöhemmin. Luopuminen voisi tapahtua ilman laajentamisvelvoitetta vain poikkeustapauksissa. Ellei sopivaa viljelyn jatkajaa löytyisi, luopumistuen voisi saada siirtämällä pellon pois maataloustuotannosta.

Luopumistuella turvattaisiin maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan toimeentulo. Luopumistukeen olisivat oikeutettuja 55—64-vuotiaat maatalousyrittäjät. Luopumistuki vastaisi määrältään maatalousyrittäjien eläke-

lain ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää. Luopumistukea maksettaisiin luopujan vanhuuseläkeikään asti.

Luopumistukijärjestelmästä aiheutuneet kustannukset maksettaisiin valtion varoista. EU osallistuisi luopumistuen rahoitukseen. Luopumistuen toimeenpanosta vastaisi maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa.

Esitys liittyy valtion talousarviesitykseen vuodelle 1995 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Koska yhteisön maataloutta koskevan varhaiseläkejärjestelmän toimeenpano Suomessa riippuu siitä, toteutuuko maamme EU-jäsenyys, maatalousyrittäjien luopumistukea koskevan lain ja siihen liittyvien lainmuutosten voimaantulosta säädettäisiin asetuksella. Tarkoituksena on, että EU-jäsenyyden toteutuessa laki tulisi voimaan jäsenyyden alkaessa. Lakia sovellettaisiin, jos luopuminen tapahtuu lain voimaantulon jälkeen mutta ennen vuotta 2000. Vuoden 1995 loppuun voimassa olevia maatalousyrittäjien nykyisiä luopumisjärjestelmiä ei enää jatketaisi.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Maatalousyrittäjillä on yleisten, kaikkia kansalaisryhmiä koskevien varhaiseläkejärjestelmien lisäksi mahdollisuus luopua maatalouden harjoittamisesta ennen vanhuuseläkeikää maatalouden luopumisjärjestelmien turvin. Luopu-

misjärjestelmiin kuuluvat sukupolvenvaihdo- seläke ja luopumiskorvaus, joita hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa.

Maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmiä koskevat säännökset sisältyvät lakiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä (1317/90) ja lakiin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta (1330/92). Sukupolvenvaihdoseläke-

järjestelmä on ollut voimassa vuodesta 1974 alkaen. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta tuli voimaan vuoden 1993 alusta lukien. Se säädettiin vuodesta 1974 voimassa olleen luopumiseläkejärjestelmän tilalle. Voimassa olevat säännökset ovat määräaikaisia ja voimassa vuoden 1995 loppuun saakka.

Maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmien tavoitteet ovat ensi sijassa maatalouspoliittiset. Sukupolvenvaihdoseläkkeellä parannetaan maatalousyrittäjien ikärakennetta ja edistetään maatalouden rakennekehitystä ohjaamalla sukupolvenvaihdoksia jatkamiskelpoisille maataloilille. Sillä pyritään myös alentamaan sukupolvenvaihdoksesta jatkajalle aiheutuvia kustannuksia. Luopumiskorvausjärjestelmän keskeisenä tavoitteena on maatalouden ylituotannon vähentäminen. Samalla se parantaa maatalouden rakennetta, koska luopuvat tilat ovat yleensä keskimääräistä pienempiä. Luopumiseläkkeellä pyrittiin parantamaan maatalouden rakennetta edistämällä myös lisämaanluovutuksia ja metsitystä.

Sukupolvenvaihdoseläke

Oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on 55—64 -vuotiaalla maatalousyrittäjällä, joka viitenä vuotena välittömästi ennen maatilaa luovutusta on harjoittanut maataloutta vähintään neljänneksellä tilan peltoalasta. Oikeus uinuvaan eläkkeeseen on 50 vuotta täyttäneellä. Uinuvan eläkeoikeuden voi saada nuorempi aviopuoliso, leski, eläkkeellä olevan aviopuoliso tai yhtymän nuorempi osakas. Tällöinkin eläkkeen maksaminen alkaa vasta 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Luovuttajan tulee olla asunut maatilalla, hänen tulonsa muusta kuin maatalaloudesta tai varallisuutensa tilakaupan jälkeen eivät saa ylittää laissa säädettyä enimmäismäärää eikä hän saa olla muulla eläkkeellä. Sukupolvenvaihdoksen tapahduttua luovuttajan tulee pysyvästi lopettaa maatalouden, ammattimaisen kalastuksen ja poronhoidon harjoittaminen.

Sukupolvenvaihdoseläke on tarkoitettu vain jatkamiskelpoisille tiloille, jotka täyttävät maksuvalmiudelle säädetty edellytykset. Tilaa ei saa olla pirstottu. Eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, että maatilakokonaisuus omistustensa hallintaoikeuksineen luovutetaan jatkajalle enintään kohtuullisella kauppahinnalla.

Jatkajan tulee olla sopiva harjoittamaan

maataloutta ikä, terveydentila, ammattitaito ja sivutulot huomioon ottaen. Jatkajan enimmäisomistusosuudelle tilasta ennen sukupolvenvaihdosta on säädetty raja, samoin luovuttajan vähimmäisomistusosuudelle. Jatkajan on annettava viideksi vuodeksi jatkamissitoumus, joka velvoittaa viljelemään tilaa ja asumaan tilalla tai sen läheisyydessä.

Sukupolvenvaihdoseläke muodostuu perusmäärästä ja täydennysosasta. Perusmäärä vastaa lähtökohtaisesti täyttä maatalousyrittäjien eläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Täydennysosa määräytyy pääpiirteittäin samoin kuin kansaneläke. Sukupolvenvaihdoseläkettä maksetaan luopujalle 65 vuoden ikään asti. Eläkkeen maksu keskeytetään eläkkeensaajan työansioiden ylittäessä säädetyn rajamäärän.

Luopumiskorvaus

Oikeus luopumiskorvaukseen on 55—64 -vuotiaalla maanviljelijällä, joka pysyvästi luopuu maatalouden harjoittamisesta ja sitoutuu pitämään maatilansa pellot viljelemättä omistuksessaan vähintään kuuden vuoden ajan. Uinuvan oikeuden edellytykset ovat samat kuin sukupolvenvaihdoseläkkeessä. Muutoinkin luopumiskorvauksen saamisen edellytykset, esimerkiksi sallittujen sivutulojen enimmäismäärä ja luopumiskorvauksen saamisen estävät eläkkeet, on säädetty yhdenmukaisiksi sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän kanssa siltä osin kuin niiden toisistaan poikkeavat tavoitteet eivät muuta edellytä.

Luopujan tulee olla viljellyt vähintään kolme peltohehtaaria, tilan peltomaan suhteelliselle osuudelle koko maatalousmaasta on säädetty vähimmäismäärä eikä peltomaata saa olla luovutettu kolmen viimeisen vuoden aikana. Useimmat tuotannonvähentämissopimukset estävät luopumiskorvausoikeuden. Lisäksi edellytetään, että luopumiskorvaustilalla on ollut laissa säädetty vähimmäismäärä myyntituloa maataloudesta.

Luopumiskorvaus muodostuu perusmäärästä ja luopumislisästä. Perusmäärä määräytyy samoin kuin sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä. Luopumislisän suuruus riippuu maataloustuotannosta poistuvien peltohehtaarien ja kotieläinten määrästä. Luopumiskorvaus voi olla enintään sukupolvenvaihdoseläkkeen suuruinen. Luopumiskorvausta maksetaan yleensä

luopujalle 65 vuoden ikään asti. Luopumislisän maksu voi eräissä tapauksissa jatkua puolitetuna, yhteensä enintään kuuden vuoden ajan. Luopumiskorvauksen maksamiseen eivät vaikuta luopujan ansiotulot korvausaikana.

Luopumisjärjestelmien käyttö

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän tuella on järjestelmän voimassaoloaikana vuosina 1974—93 siirtynyt 27 155 tilaa nuoremmalle jatkajalle. Sukupolvenvaihdoseläkkeelle on jäänyt kaikkiaan 40 550 viljelijää. Luopujien keski-ikä on ollut 57,6 vuotta vuonna 1993. Keskimääräinen sanottuna vuonna alkanut sukupolvenvaihdoseläke oli 3 243 mk/kk. Sukupolvenvaihdoseläkkeitä maksettiin vuoden 1993 lopussa 13 816 eläkkeensaajalle.

Luopumiskorvauksen piiriin tuli järjestelmän käyttöönottovuonna eli 1993 yhteensä 78 tilaa ja korvaus myönnettiin 106 viljelijälle. Luopujien keski-ikä oli 55,5 vuotta. Keskimääräinen luopumiskorvaus oli 2 618 mk/kk.

Luopumiskorvausta edeltäneen luopumiseläkkeen tuella siirtyi vuosina 1974—92 peltoa pois tuotannosta viljelemättömyys- ja metsityssitoumuksella yhteensä noin 152 000 hehtaaria ja lisämaaksi toiseen tilaan noin 49 400 hehtaaria. Luopumiseläketä sai vuoden 1993 lopussa 33 800 eläkkeensaajaa. Keskimääräinen täysi luopumiseläke oli 2 050 mk/kk ja vähennetty eläke, jota maksetaan kansaneläkkeen saajalle, 990 mk/kk.

Luopumisjärjestelmien voimassaolon aikana maatalojen keskikoko on kasvanut 10,7 peltohehtaaria 18,3 hehtaariin. Maataloutta harjoittavien maatalousyrittäjien keski-ikä on samanaikaisesti laskenut 53 vuodesta 51 vuoteen. Luopumisjärjestelmät ovat osaltaan vaikuttaneet tähän maatalouden rakenteen kehittymiseen.

Luopumisjärjestelmistä valtiolle aiheutuneet kustannukset olivat vuonna 1993 sukupolvenvaihdoseläkkeistä 500 miljoonaa markkaa, luopumiseläkkeistä 501 miljoonaa markkaa ja luopumiskorvauksesta 0,83 miljoonaa markkaa. Nykyjärjestelmät ovat voimassa siten, että ne koskevat luopumisia ennen vuotta 1996. Koska myönnetty eläkkeet ja korvaukset jatkuvat sukupolvenvaihdoseläkkeiden ja luopumiskorvausten osalta luopujan 65 vuoden ikään asti ja luopumiseläkkeiden osalta luopu-

jan eliniän, näistä järjestelmistä aiheutuu valtiolle asteittain alenevia kustannuksia pitkälle 2000-luvulle asti.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lain-säädäntö

EU:n säännökset

Euroopan yhteisöjen neuvosto on kesäkuun 30 päivänä 1992 antanut asetuksen (ETY) N:o 2079/92 maatalouden varhaiseläketä koskevaasta yhteisön järjestelmästä. Sillä kumottiin aikaisempi asetus viljelystä luopumisen edistämisyjärjestelmästä (ETY) N:o 1096/88. Maatalouden varhaiseläkejärjestelmä on yksi EU:n maatalouspolitiikan kokonaisuudistukseen (ns. CAP-reformi) liittyvistä rakennepoliittisista tukitoimista, joihin kuuluvat myös metsityspalkkiojärjestelmä ja ympäristötuki. EU:n varhaiseläketä koskevassa asetuksessa käsitellään niitä tavoitteita ja edellytyksiä, jotka maatalouden harjoittajille tarkoitettujen kansallisten varhaiseläkejärjestelmien tulee täyttää, jotta niiden toimeenpano voidaan rahoittaa osittain EU:n yhteisistä varoista. Järjestelmän käyttöönotto jäsenmaissa on vapaaehtoinen.

Kansallisella varhaiseläkejärjestelmällä tulee pyrkiä samanaikaisesti sekä turvaamaan maanviljelyn lopettavien vanhempien henkilöiden toimeentulo että edesauttamaan heidän korvaamistaan toisilla viljelijöillä, jotka pystyvät paremmin kehittämään jäljellejäävien maatalojen elinkelpoisuutta. Maatalousmaan pysyminen viljelykäytössä on ensisijainen tavoite, mutta asetuksen mukaan maatalousmaata voidaan siirtää myös muuhun käyttöön, jos sen pysyminen viljelykäytössä ei ole tarkoituksenmukaista.

Tuettava varhaiseläkejärjestelmä voi käsittää erilaisia toimenpiteitä eri alueilla ja eri aikoina maatalouden paikallisista ja ajankohtaisista rakenneongelmista johtuen. Pyrkimyksenä tulee kuitenkin aina olla kunkin alueen kokonaisvaltainen taloudellinen ja sosiaalinen kehittäminen. Ympäristönsuojelua koskeville näkökohdille on asetuksessa annettu korostettu asema.

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmän piiriin voivat tulla 55 vuotta täyttäneet viljelijät, jotka ovat harjoittaneet maataloutta päätoimisesti 10 edeltävää vuotta ja jotka lopettavat kaupallisen maataloustuotannon kokonaan. Vanhuuseläkeään saavuttaneet henkilöt eivät enää pääse

järjestelmän piiriin. Luopuja saa eläkkeellä ollessaan jatkaa viljelyä korkeintaan 10 %:lla peltoalasta, enintään kuitenkin yhdellä hehtaarilla. Luopujilla on oikeus pidättää asunto tontteineen perheensä käyttöön.

Varsinaisten viljelijöiden lisäksi varhaiseläkejärjestelmien mukaiset toimenpiteet voivat kohdistua ikääntyneisiin avustaviin perheenjäseniin ja maatalouteen palkattuihin työntekijöihin, jotka menettävät työpaikkansa varsinaisen viljelijän ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymisen vuoksi. Asetuksessa on erilliset säännökset, jotka koskevat ainoastaan näitä henkilöryhmiä.

Luovutuksensaajalla tulee olla riittävä ammatillinen pätevyys maatalouden harjoittamiseen ja hänen tulee ryhtyä viljelemään maatilaa päätoimisesti vähintään viideksi vuodeksi. Lisäksi luopujalta siirtyneen maatilain elinkelpoisuuden tulee parantua, kun otetaan huomioon erityisesti luovutuksensaajan ammattitaito, tilan pinta-ala sekä työn ja tulojen määrä asianomaisella alueella ja tuotantosuunnalla. Jäsenvaltioiden tulee määritellä nämä ehdot ja ajallinen takaraja, johon mennessä luovutuksensaajan tulee täyttää hänelle asetetut ehdot.

Maataloustuotannon lopettavalle viljelijälle voidaan maksaa luopumisesta kertakorvaus, vuosittainen pinta-alan perustamaton korvaus, vuosittainen hehtaareihin perustuva korvaus tai erillinen lisä kansalliseen eläkkeeseen, jos sen antama turva muuten on riittämätön maataloustuotannon lopettamiseksi. Eri korvausmuotoja voidaan lisäksi yhdistää ja maksettava korvaus voi vuosittain pienentyä asteittain.

Kokonaissumma, jonka kustantamiseen EU voi osittain osallistua, lasketaan tilakohtaisesti. Tilaa kohden maksettava korvaus voi olla vuosittain enintään 4 000 ECUa lisättyä 250 ECUlla jokaista luovutettua peltohehtaaria kohden, yhteensä kuitenkin enintään 10 000 ECUa/v (ns. vihreä ECU, jonka keskikurssi 1.8.1994 oli 7,618 Smk). Kertakorvauksessa tilakohtainen korvaus voi olla enintään 12 000 ECUa lisättyä 750 ECUlla jokaista luovutettua peltohehtaaria kohden, yhteensä kuitenkin enintään 30 000 ECUa. Näiden määrien katsotaan sisältyvän em. yhteisrahoitettavaan kokonaismäärään. Asetuksen mukaan näihin enimmäismääriin sisältyvistä kustannuksista EU:n osarahoitusosuus on 50 tai 75 %. Jäljellejäävä osa samoin kuin em. enimmäismäärät ylittävät korvaukset kustannetaan kansallisista varoista.

Yhteisön rahoitusosuus maksetaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista.

Asetuksessa korostetaan, että maatalouden harjoittajille suunnattujen varhaiseläkejärjestelmien tulee olla riittävän houkuttelevia alueella jo voimassa oleviin järjestelmiin verrattuna. Lisäksi siirtymisen varhaiseläkejärjestelmästä varsinaiseen eläkejärjestelmään tulisi olla mahdollisimman joustavaa. Asetus ei estä jäsenvaltioita soveltamasta lisäavustusjärjestelmiä, joissa avustuksen ehdot ovat erilaiset kuin asetuksessa tai avustussummat ylittävät edellä sanotun tason. Edellytyksenä kuitenkin on, että nämä järjestelmät ovat sopuosinnussa Rooman sopimuksen 92—94 artiklojen yleisten kilpailumääräysten kanssa.

Asetuksen mukaan kansallisissa varhaiseläkejärjestelmissä tulisi lisäksi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että maan siirtyminen viljelijöiltä toisille olisi vaivatonta. Tämän vuoksi varhaiseläkejärjestelmään tulisi kuulua myös palveluja, joiden tarkoituksena on edesauttaa tilakauppoja, tilakoon kasvattamista ja maan siirtämistä muuhun kuin maatalouskäyttöön. Palvelut voisivat käsittää esimerkiksi luetteloita tarjolla olevista tai halutuista tiloista ja maa-alueista, selvityksiä myytävistä tiloista sekä tarvittavien asiakirjojen laatimista. Lisäksi tällaisen palveluorganisaation tehtäviin voisi kuulua viljelijöiltä vapautuvan maan lunastaminen ja sen luovuttaminen myöhemmin sopiville jatkajille.

Eräiden EU:n jäsenmaiden säännökset

Ennen neuvoston asetusta (ETY) N:o 2079/92 maatalouden varhaiseläkejärjestelmä oli voimassa vain yhdessä yhteisön jäsenvaltiossa eli Saksassa. Uuden asetuksen voimaantulon jälkeen useat jäsenvaltiot ovat ryhtyneet valmistelemaan asetuksen tavoitteiden mukaisen kansallisen järjestelmän voimaan saattamista. Komissio on hyväksynyt Ranskan, Belgian ja Irlannin maatalouden varhaiseläketukijärjestelmiä koskevat ohjelmat, joiden pääpiirteet on kuvattu seuraavassa.

Ranska

Ranskan luopumisjärjestelmä on voimassa vuodesta 1992 vuoden 1994 loppuun. Luopujan

on oltava 55 vuotta täyttänyt, mutta alle 60-vuotias maanviljelijä, joka on harjoittanut viimeiset 15 vuotta päätoimisesti maataloutta. Työntekijät eivät saa korvausta. Luopujan on luovutettava maatalousmaa ja pääsääntöisesti myös tuotantorakennukset jatkajalle. Jatkajan on oltava joko alle 55-vuotias päätoiminen viljelijä tai alkava nuori viljelijä. Maat voidaan myös luovuttaa maaseudun kehittämissyhtymälle muuhun kuin maataloustuotantoon. Jos alueita ei voida luovuttaa ehdot täyttävälle luovutuksensaajalle, ne on metsitettävä tai käytettävä hoitovelvoitteet täyttäen muuhun kuin maataloustuotantoon.

Korvaus on tilakohtainen. Korvauksen perusmäärä on 4 450 ECUa vuodessa, jonka lisäksi 10—50 hehtaarin osalta maksetaan 65 ECU:n korvaus hehtaaria kohti vuodessa. Korvaus voi olla enintään 7 000 ECUa vuodessa.

Belgia

Belgian maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmä koskee luopumisia, jotka tapahtuvat vuosina 1994—98. Tukea maksetaan 60 vuotta täyttäneelle, mutta alle 65-vuotiaalle viljelijälle, joka on harjoittanut 10 viime vuotta päätoimisesti maataloutta omistamillaan tai vuokraamallaan mailla ja lopettaa pysyvästi kaupallisen maataloustuotannon. Työntekijät eivät saa korvausta. Luovutettavan alueen on oltava kooltaan 5—24 hehtaaria. Mainittua suurempi ala ei kartuta enää lisäosaa. Maatalousmaa on luovutettava pätevyysvaatimukset täyttävälle jatkajalle, joka sitoutuu päätoimiseksi viljelijäksi viiden vuoden ajaksi. Jatkajan on laajennettava merkittävästi yrityksensä maatalousmaata suhteessa sen entiseen kokoon ja saavutettava viitenä seuraavana vuotena alueellisesti määriteltä vähimmäistulotaso. Jos tällaisia jatkajia ei ole, alueet on mahdollista luovuttaa myös muuhun kuin maataloustuotantoon.

Korvaus muodostuu perusosasta, joka vastaa määrältään yleistä yrittäjäeläkettä, sekä lisäosasta, joka on 2 000 ECUa lisätynä 125 ECUlla jokaista luovutettavaa hehtaaria kohden. Lisäosa ei saa olla suurempi kuin 5 000 ECUa tai perusosa. Perusosa ja lisäosa saavat yhteensä olla enintään 10 000 ECUa tilaa kohden. Tämän korvauksen lisäksi maksetaan 65—75 ikävuoden välisenä aikana iän perusteella määräytyvää lisää, jolla korvataan varhaisen eläkkeellejäännin vuoksi pieneksi jäänyttä perusosaa.

Irlanti

Irlannin luopumisjärjestelmä on tullut voimaan vuonna 1994. Maataloustuotannosta luopumisesta suoritetaan korvausta maanviljelijälle, joka on täyttänyt 55 vuotta, mutta on alle 66-vuotias ja on päätoimisesti harjoittanut maataloutta 10 vuotta omistamillaan tai vuokraamallaan mailla. Kaupallisesta maatalouden harjoittamisesta on luovuttava pysyvästi. Korvausta voi saada myös 55 vuotta täyttänyt, mutta alle 65-vuotias työntekijä, joka luovutuksen takia menettää työpaikkansa. Luovutettavan alueen on oltava suuruudeltaan vähintään viisi hehtaaria ja se on luovutettava päätoimiseksi viljelijäksi ryhtyvälle, alle 50-vuotiaalle jatkajalle, jolla on maataloudellista kokemusta tai koulutus. Jatkajan on sitouduttava viljelijäksi vähintään viideksi vuodeksi ja myös laajentamaan viljelysalaansa. Jos sopivaa viljelyn jatkajaa ei löydy, viljelysmaat voidaan luovuttaa myös muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen. Mikäli luovutus ei ole mahdollista, korvauksen saaja voi pitää alueet hallinnassaan muussa kuin maatalouskäytössä tai metsittää ne.

Korvaus on tilakohtainen ja muodostuu tilakoosta riippumattomasta 4 000 ECU:n perussummasta vuodessa sekä hehtaariperusteisesta lisästä, 250 ECUa/hehtaari/vuosi, yhteensä enintään 10 000 ECUa vuodessa. Korvausta maksetaan enintään 10 vuotta, mutta korkeintaan luopujan 70-vuotispäivään saakka. Työntekijälle maksettava korvaus on 2 500 ECUa vuodessa korkeintaan kahdelle työntekijälle samalta tilalta ja sitä maksetaan 65 vuoden ikään saakka.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Maatalouden rakenteen parantaminen on keskeinen tavoite maatalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Maatalouden rakennetta voidaan parantaa tilakokoa kasvattamalla ja kannustamalla vanhempia viljelijöitä siirtämään tilanpito nuoremmalle, ammattitaitoiselle viljelijälle, jolla on paremmat edellytykset tilan elinvoimaisuuden kehittämiseen. Toisaalta maatalouden ylituotanto huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että maataloustuotan-

nosta voidaan luopua myös siirtämällä pellot pois maataloustuotannosta silloin, kun sopivaa viljelijäluovutuksensaajaa ei löydy.

Maatalouden nykyiset sukupolvenvaihdoseläke- ja luopumiskorvausjärjestelmät ovat määräaikaista ja voimassa vuoden 1995 loppuun. Ne eivät kaikilta osin vastaa neuvoston asetusta (ETY) N:o 2079/92 — esimerkiksi lisämaaluovutukset eivät oikeuta luopumistuuteen. Myöskään tilan luovuttaminen vuokraamalla ei nykyjärjestelmissämme ole mahdollista. Edellä sanottujen maatalouden rakennepoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi maatalouden luopumisjärjestelmiä tulisi edelleen kehittää ottaen huomioon EU:n säännökset maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että säädettäisiin maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmä, joka olisi voimassa määräaikaista. Luopumistukijärjestelmän voimaantulo olisi kytketty Suomen mahdolliseen jäsenyyteen EU:ssa. Tarkoituksena on, että jos jäsenyys toteutuu vuonna 1995, myös luopumistukijärjestelmä tulisi voimaan samanaikaisesti. Se koskisi luopumisia, jotka ovat tapahtuneet lain voimaantulon jälkeen. Uusi luopumistukijärjestelmä koskisi luopumisia, jotka tapahtuvat ennen vuotta 2000. Uuden luopumistukijärjestelmän voimassaolo vastaisi siirtymäkautta, jonka aikana Suomen maatalous tulee sopeuttaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan piiriin.

EU:n maataloutta koskevassa varhaiseläkejärjestelmässä lähtökohtana on, että järjestelmä toimeenpannaan jäsenvaltioissa monivuotisten ohjelmien pohjalta. Jäsenvaltioiden on toimitettava tiedoksi komissiolle ohjelmasuunnitelmat sekä olemassaolevat ja suunnitellut kansalliset sääntelyt. Komissio päättää ohjelmien hyväksymisestä. Lakiehdotus on laadittu Suomen ohjelmaluonnoksen ja siihen alustavasti komisiolta saatujen kannanottojen pohjalta. Komissio päättää ohjelman hyväksymisestä EU:n jäsenyyttä hakeneiden maiden osalta jäsenyyden toteuduttua.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Luopujaa koskevat edellytykset

Esityksessä ehdotetaan, että maataloudesta pysyvästi luopuvalla 55—64-vuotiaalla maatalousyrittäjällä olisi oikeus luopumistukeen. Luopujaksi katsottaisiin maatalon tai sen osan

omistaja, omistajan aviopuoliso ja leski. Myös maatilaa pitkäaikaisen vuokrasopimuksen nojalla viljeltyt maatalousyrittäjä voisi olla luopumistukeen oikeutettu, jos hän siirtää vuokrasopimuksen luovutuksensaajalle asetetut ehdot täyttävälle henkilölle.

Suomalainen maatila on yleensä perheyrittys, jossa molemmat puoliset työskentelevät. Kumpaakin puolisoa on perinteisesti pidetty itsenäisenä yrittäjänä, joilla kummallakin on henkilökohtainen oikeus sosiaalisiin etuuksiin. Ehdotetun lain mukaan oikeus luopumistukeen olisi henkilökohtainen kuten nykyisissä luopumistukijärjestelmissä. Kummankin puolison osalta tutkittaisiin erikseen, täyttääkö hän tuen saamisen edellytykset ja laskettaisiin luopumistuen määrä. Vain tällä tavoin voitaisiin turvata EU:n maataloutta koskevassa varhaiseläkeasetuksessa asetetut tavoitteet: järjestelmän tulee olla riittävän houkutteleva verrattuna olemassaoleviin järjestelmiin ja siirtymisen varhaiseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle tulee voida tapahtua joustavasti. Siirtyminen tilakohtaiseen eläkejärjestelmään merkitsisi käytännössä heikennystä toisen — useimmiten tilaa omistamattoman — puolison eläketurvaan nykyiseen tilanteeseen verrattuna, vaikka kumpikin korvausjärjestelmä johtaa yhteisvaikutuksiltaan samaan lopputulokseen.

EU:n maataloutta koskevassa varhaiseläkejärjestelmässä ratkaisevaa on, täyttääkö varsinainen yrittäjä ikäedellytyksen. Myös ehdotettu luopumistukijärjestelmä edellyttäisi, että aviopuolisoiden harjoittaessa maataloutta vanhempi puolisoista on vähintään 55 vuotta täyttänyt luopumisen tapahtuessa. Nuorempi puoliso voisi tällöin luopua maataloudesta jo 50-vuotiaana. Tuen maksu alkaisi kuitenkin hänellekin vasta 55 vuoden iässä. Tämän ns. uinuvan oikeuden tarkoituksena on, että tilanpidosta luopumista ei tarvitsisi tarpeettomasti lykätä silloin, kun nuorempi puolisoista on alle 55-vuotias.

Luopumistuen voisi saada vain luopuja, joka on harjoittanut maataloutta päätoimisesti 10 viimeistä vuotta ennen luopumista ja joka ei ole ennestään eläkkeellä. Luopujan tulisi luopumisen tapahduttua pysyvästi lopettaa kaupallisen maatalouden harjoittaminen ja metsätalouden harjoittaminen omaan lukuunsa.

Luopumistukioikeutta ei ehdoteta ulotettavaksi maatalouden työntekijöihin tai avustaviin perheenjäseniin, koska vakinaisten maatalous-

työntekijöiden osuus suomalaisilla perheviljelmillä on erittäin vähäinen.

Maatilaa koskevat edellytykset

Luopumisen kohteena olevalle maatilalle ei ehdoteta säädettäväksi vähimmäiskokoa, koska maatalouden rakenteen parantamiseksi on tarkoituksenmukaista, että myös kaikkein pienimmät tilat tulisivat luopumistukijärjestelmän piiriin. Vähimmäiskorajoituksen puuttumista korvaisi vaatimus, että luopujan tulisi olla harjoittanut maataloutta päätoimisesti luopumiseen saakka.

Luopumistukeen ei olisi oikeutta, jos luopumisen kohteena olevan maatilan peltoalasta olisi luovutettu olennainen osa kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista vastoin tässä laissa asetettuja tavoitteita. Vähäisten alueiden, esimerkiksi tonttien, luovutus ei olisi esteenä luopumistuen myöntämiselle. Säännöksen tarkoituksena on estää tilanne, jossa olennainen osa peltoa luovutettaisiin vastoin luopumistukijärjestelmässä säädettyjä tavoitteita ja sen jälkeen haettaisiin luopumistukea jäljelle jääneen peltoalan luovutuksen perusteella. Tällaisessakin tapauksessa luopumistuki määräytyisi koko peltoalalta karttuneen maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen työtulon perusteella. Luopumistukea eivät kuitenkaan estäisi pakottavista taloudellisista vaikeuksista johtuneet luovutukset eivätkä luovutukset, jotka kuuluvat ns. vaiheittaiseen sukupolvenvaihdokseen.

Maataloustuotannon lopettamista koskevan sopimuksen tehneet tilat jäisivät luopumistukijärjestelmän ulkopuolelle käytännössä, koska päätoimisen maatalouden harjoittamisedellytys ei voi täytyä näillä tiloilla. Estettä ei sen sijaan ole sille, että tilalla on voimassa tuotannonvähentämissopimus, jonka avulla tilan tuotantosuuntaa on muutettu.

Pellon luovuttaminen maataloustarkoituksiin

Luopuminen voisi tapahtua luovuttamalla maatilan koko peltomaa ja tuotantorakennukset maatalouden harjoittamista varten alle 45-vuotiaalle viljelijälle, joka ei ennestään omista maatilaa. Luovutuksensaajalle asetetulla yläikärajalla pyrittäisiin siihen, että maatalouteen saataisiin nuoria viljelijöitä, jotka voivat

tehokkaasti kehittää maatilansa elinvoimaisuutta. Ikäraja olisi kuitenkin korkeampi kuin nuoren viljelijän käynnistämistuen osalta neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2328/91, jossa yläikärajana on 40 vuotta. Luopumistukijärjestelmässä tarkoituksena on, että päätoimiseksi maatalouden harjoittajaksi voisi siirtyä muustakin ammatista, jos täyttää maatalouden harjoittajalle asetetut ammattitaitoa koskevat vaatimukset.

Luovuttamisvaatimus koskee ainoastaan tilan peltomaata ja tuotantorakennuksia. Velvoitetta siirtää tilan metsämaa luovutuksensaajalle ei olisi. Sen sijaan edellyttäisiin, että luopuja ei luopumisen jälkeen harjoita metsätaloutta omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen. EU:n maataloutta koskeva varhaiseläkeasetus koskee ainoastaan maatalouden harjoittajia, jotka lopettavat maataloustuotannon. Kun suomalaisen maatilan elinvoimaisuus kuitenkin usein riippuu pelto- ja metsämaan muodostamasta kokonaisuudesta, olisi yleensä tarkoituksenmukaista, että myös metsämaa luovutettaisiin tilanpidon jatkajalle.

Tilanpitoa jatkavan luovutuksensaajan tulisi sitoutua päätoimiseksi maatalouden harjoittajaksi vähintään viiden vuoden ajaksi. Hänen tulisi myös sitoutua luopumistuen maksamisen ajaksi, vähintään kuitenkin viideksi vuodeksi, viljelemään luopumisen kohteena olevaa tilaa sopusoinnussa ympäristönsuojelullisten näkökohtien kanssa eli maatalouden ympäristötukijärjestelmässä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Maaseudun säilyttämiseksi asuttuna hänen tulisi myös sitoutua asumaan tilalla tai sen läheisyydessä.

Luopuminen voisi tapahtua myynnin, lahjoituksen tai osituksen lisäksi myös pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Vuokrasopimuksen tulisi olla vähintään 10 vuotta, jos luopujana on pellon omistaja. Jos luopujana on vuokramies, edellyttäisiin lähtökohtaisesti, että vuokraus jatkuu siihen saakka kunnes luopuja täyttää 65 vuotta eli sen ajan, jolta luopumistukea maksetaan. Maanvuokralain (258/66) pakottavista säännöksistä johtuen vuokraus voisi päättyä jo aikaisemminkin. Aina edellyttäisiin kuitenkin, että vuokra-aikaa on luopumisen jälkeen vähintään viisi vuotta. Vuokrausmahdollisuuden avulla jatkajan maatalouteen tarvitsema pääomapanos jää vähäisemmäksi.

Luovutuksensaajan tulisi sitoutua laajentamaan tilaa siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Asetuksella on tarkoitus säätää laa-

jentamisen vähimmäisvaatimuksesta ja takarajasta, johon mennessä laajentamisen tulee tapahtua.

Koska tilan laajentaminen ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista, voisi luopuminen jatkamiskelpoisella tilalla tapahtua toissijaisesti ilman laajentamisvelvoitetta. Koska asetus (ETY) N:o 2079/92 edellyttää aina tilakoon suurenemista, on mahdollista, ettei EU osallistuisi rahoitukseen tämän luopumistavan osalta. Maatilan jatkamiskelpoisuudelle asetettavista edellytyksistä on tarkoitus säätää asetuksella nykyisiä sukupolvenvaihdoseläkesäännöksiä vastaavasti.

Luopuminen voisi tapahtua myös luovuttamalla maatilan peltomaan tai osa siitä lisämaaksi alle 55-vuotiaalle viljelijälle, joka antaa viljelyn jatkamisesta vastaavan sitoumuksen kuin ensimmäistä tilaansa hankkiva viljelijäkin. Tässä tapauksessa tuotantorakennusten luovuttamista ei edellytettäisi, koska lisämaata hankkivalla viljelijällä on jo ennestään rakennettu tila. Luovutuksensaajan tilakoko suurenee luopujalta hankittavalla peltoalalla. Myös lisämaaluovutus voisi tapahtua vuokrasopimuksella.

Pellon siirtäminen pois maataloustuotannosta

Pellon siirtäminen pois maataloustuotannosta olisi toissijainen luopumistapa, joka tulisi kysymykseen silloin, kun sopivaa tilanpidon jatkajaa tai lisämaan luovutuksensaajaa ei löydy.

Luopujalla olisi oikeus luopumistukeen silloin, kun hän luovuttaa tai vuokraa maatilan pellot toiselle käytettäväksi muihin kuin maataloudellisiin tarkoituksiin. Pellot voitaisiin esimerkiksi metsittää. Luovutuksensaajan tulisi tällaisessa tapauksessa sitoutua luopumistuen maksamisen ajan käyttämään peltoa muuhun kuin maatalouden harjoittamiseen sopusoinnussa ympäristönsuojelullisten näkökohtien kanssa.

Toisena vaihtoehtona silloin, kun sopivaa viljelijäluovutuksensaajaa ei löydy, olisi peltojen jättäminen luopujan omaan omistukseen ja hallintaan sekä sitoumuksen antaminen viljelemättömyydestä. Jotta maisemanhoidolliset ja muut ympäristönsuojelulliset vaatimukset täyttyisivät, edellytettäisiin, että luopuja sitoutuu hoitamaan viljelemättömiä peltoja tai metsittämään ne. Samalla luopujan tulisi sitoutua siihen, että hän ei luovuta eikä vuokraa peltoa

muille kuin lain sallimille luovutuksensaajille niin kauan kuin luopumistukea maksetaan.

Luopumistavat voitaisiin myös yhdistää siten, että luopuja luovuttaa osan pelloista sopivalle luovutuksensaajalle ja antaa loppuosasta maataloustuotannosta luopumissitoumuksen. Hän voisi myös myydä pellot osissa useammalle viljelijälle. Vain sukupolvenvaihdostyyppisessä luovutuksessa koko peltomaan tulisi siirtyä samoille jatkajille, joita voisi olla enintään kaksi. Kokonaisuutena luopumisjärjestelyt olisivat nykyisiä luopumisjärjestelmiä joustavammat salliessaan luopumistapojen yhdistelemisen, luovutukset lisämaaksi ja muihin kuin maataloustarkoituksiin sekä vuokrauksella tapahtuvan luopumisen.

Luopumistuen määrä ja maksaminen

EU-säännösten mukaan maatalouden varhaiseläkejärjestelmän tulee olla riittävän houkutteleva verrattuna aikaisempiin järjestelmiin ja siirtymisen luopumistuolta vanhuuseläkkeelle tulee voida tapahtua joustavasti. Nämä tavoitteet ovat keskeisiä luopumistuen määrän mitoituksessa.

Ehdotuksen mukaan luopumistuki muodostuisi kuukausittain maksettavasta perusmäärästä ja täydennysosasta. Lisäksi asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, milloin teuraaksi menevistä kotieläimistä voitaisiin maksaa kertakorvauksena kotieläinkorvaus. Vuonna 1995 ei kotieläinkorvauksia maksettaisi. Kotieläinkorvauksen tarkoituksena olisi kannustaa luopumiseen erityisesti sika- ja siipikarjatiloilta, joilla tarve tuotantorakenteen kehittämiseen on erityisen suuri. Vaikka Suomi sai liittymissopimuksessa EU:lta poikkeusluvan ko. tuotantosuuntien investointien tukemiseen, ehdoksi asetettiin, että kokonaistuotantokapasiteetti ei saa kasvaa. Käytännössä tämä edellyttää, että osan viljelijöistä tulee luopua maataloudesta näillä tuotannonaloilla. Luopumistukijärjestelmän avulla ohjattaisiin rakennekehitystä siten, että juuri vanhemmat viljelijät luopuisivat.

Luopumistuen perusmäärä ja täydennysosa määrättäisiin erikseen kullekin tilalta luopuvalle maatalouden harjoittajalle, yleensä isännälle ja emännälle. Perusmäärä olisi lähtökohtaisesti yhtä suuri kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaan laskettava täysi työkyvyttömyyseläke, jonka henkilö saisi, jos hän tulisi työkyvyttömäksi luopumishetkellä. Sitä täydentäisi täy-

dennysosa, joka vastaisi laskennallista kansaneläkkeen määrää. Koska neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 lähtökohtana kuitenkin on tilakohtainen etuus, olisi yhteisön rahoitusosuutta varten seurattava kustannuksia tilakohtaisesti ottaen huomioon tilan peltohehtäimäärää.

Luopumistukea maksettaisiin kuukausittain luopumisesta vanhuuseläkeikään eli 65 vuoden ikään asti.

Luopumistuen täydennysosa lakkautettaisiin kuitenkin siksi ajaksi, jolloin luopuja saisi muuta eläkettä.

Koko luopumistuen maksaminen keskeytyisi, jos luopuja menisi ansiotyöhön, josta saatu ansio ylittäisi merkittävästi hänen aikaisemman sivuansiotasonsa.

Luopujan täyttäessä vanhuuseläkeiän luopumistuki lakkaisi. Perusmäärän tilalle luopuja saisi samansuuruisen maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen ja täydennysosan tilalle kansaneläkkeen. Näin luopujan saama etuus säilyisi entisen tasoisena hänen siirtyessään luopumistuelta vanhuuseläkkeelle.

Luopumistuen perusmäärä ja täydennysosa olisivat saajalleen veronalaista ansiotuloa, joka oikeuttaisi eläketulovähennykseen nykyisen sukupolvenvaihdoseläkkeen tavoin.

Järjestelmän toimeenpano

Järjestelmän toimeenpanosta vastaisi maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii maatalousyrittäjien työeläkejärjestelmän lisäksi mm. nykyisten luopumisjärjestelmien toimeenpanosta.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen antaisi luopumistukihakemuksesta lausunnon, jonka jälkeen eläkelaitos ratkaisisi asian. Eläkelaitos voisi vielä ennen asian ratkaisemista pyytää maaseutuelinkeinopiirin lausunnon lähinnä asian maataloudellisten edellytysten osalta. Luopujilla olisi muutoksenhakuoikeus eläkelaitoksen päätöksiin eläkelautakunnalta ja edelleen vakuutusosikeudelta. Ratkaisu- ja muutoksenhakujärjestys vastaisivat nykyistä luopumiskorvausjärjestelmää.

Lain tavoitteiden toteuttamiseksi sitoumusten noudattamista valvottaisiin eläkelaitoksen ja maaseutuelinkeinoviranomaisten toimesta. Jos luopuja ryhtyisi uudelleen harjoittamaan maataloutta tai rikkoisi antamaansa sitoumus-

ta maataloustuotannosta luopumisesta ja pelon luovutusrajoituksista, hänen luopumistuksensa lakkautettaisiin. Jos luovutuksensaaja rikkoisi antamaansa sitoumusta, hän olisi velvollinen korvaamaan eläkelaitokselle luopumistuen pääoma-arvon.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu luopumistuki maksettaisiin valtion varoista. Suomen EU-jäsenyyden toteutuessa EU osallistuisi luopumistuen rahoittamiseen neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2079/92 mukaisesti. EU:n rahoitusosuus maksetaan ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista.

EU:n rahoitusosuus laskettaisiin luopumistukikustannuksista annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Tätä varten eläkelaitoksen tulisi seurata luopumistukikustannuksia tilakohtaisesti ottaen huomioon tilakohtaiset, hehtaari-perusteiset enimmäismäärät, joiden rahoittamiseen yhteisö osallistuu. Alueilla, joita asetuksen (ETY) N:o 2052/88 artiklan 1 kohdassa 1 tarkoitettu tavoite koskee, yhteisön rahoitusosuus on 75 %. Muilla alueilla EU:n rahoitusosuus on 50 % luopumistukikustannuksista. Suomen EU-liittymisasiakirjan rakennerahastoihin liittyvissä erityismääräyksissä on todettu, että tavoitteeseen 6 (ns. harvaan asutut alueet) sovelletaan tavoitteeseen 1 sovellettavia säännöksiä mm. asetuksen (ETY) N:o 2052/88 osalta. Keskimääräiseksi EU-rahoitusosuudeksi koko Suomen osalta arvioidaan edellä sanotun perusteella noin 55 % luopumistukimenosta.

Luopumistukikustannukset joudutaan rahoittamaan kokonaan kansallisista varoista siltä osin kuin luopumistuen saamisen edellytykset poikkeavat asetuksen edellytyksistä tai edut ylittävät asetuksessa säädetyn tason. Lakiehdotus poikkeaa asetuksen edellytyksistä siltä osin, että koko tilan luovuttaminen voi olla mahdollista myös ilman laajentamisvelvoitetta. Niissä tapauksissa, joissa laajentamista vaaditaan, EU:n osarahoitus alkanee vasta sen jälkeen kun tämä velvoite on täytetty. Mahdollinen kotieläinkorvaus maksetaan kokonaan kansallisista varoista samoin kuin asetuksessa säädetyn tason ylittävä osuus korvauksesta.

Luopumistukea maksettaisiin lain voimaantulon jälkeen mutta ennen vuotta 2000 tapahtuvien luopumisten perusteella. Kustannuslaskelmissa on oletettu, että järjestelmän piiriin

tulisi alkuvaiheessa 3 000 tilaa vuodessa. Luopumisten arvioidaan jakautuvan eri luopumistapoihin seuraavasti:

tilanpitoa jatkavalle maatalousyrittäjälle laajentamisvelvoitteella	30 %
tilanpitoa jatkavalle maatalousyrittäjälle ilman laajentamisvelvoitetta.....	3 %
lisämaaksi viljelijälle.....	40 %
muihin kuin maataloustarkoituksiin.....	27 %

EU:n kustannusosuus on laskettu olettaen, että se osallistuu luopumistukikustannuksiin kaikissa luopumistapauksissa lukuun ottamatta luopumisia, jotka tapahtuvat luovuttamalla tilanpito jatkajalle ilman laajentamisvelvoitetta.

Luopumistukijärjestelmästä aiheutuvat luopumistukikustannukset, EU:n rahoitusosuus ja valtion osuus käyvät ilmi seuraavasta taulukosta:

vuosi	luopumistukikustannukset milj.mk	EU:n osuus milj.mk.	valtion osuus milj.mk.
1995	110	60	50
1996	430	240	190
1997	700	390	310
1998	930	510	420
1999	1 130	620	510
2000	1 240	680	560
2005	840	460	380
2010	60	30	30

Kustannukset on arvioitu vuoden 1994 tasossa käyttäen työntekijäin eläkelain mukaista indeksiä.

Taulukossa on arvioitu ainoastaan luopumistukijärjestelmästä valtiolle aiheutuva luopumistukimeno. Järjestelmästä aiheutuu lisäksi valtiolle arviolta 4—5 milj. markan vuotuiset hoitokulukustannukset.

Kustannuksia arvioitaessa ei ole otettu vähentävänä tekijänä huomioon sitä, että ilman luopumistukijärjestelmää osa luopujista siirtyisi esimerkiksi yksilölliselle varhaiseläkkeelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle. Vastaavasti luopumistukijärjestelmästä aiheutuu valtion kustannusten lisäystä sitä kautta, että luopijat eivät maksa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista vakuutusmaksua luopumisen jälkeen, mutta vanhuuseläkkeessä otetaan eläkettä kartuttavana huomioon myös aika luopumisesta vanhuuseläkeikään. Myös perhe-eläketurva luopujan jälkeen säilyy täysitehoisena. Edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutusta arvioitaessa

voidaan olettaa, että valtion menoja vähentävien tekijöiden vaikutus on todennäköisesti jonkin verran suurempi.

Vuonna 1995 kotieläinravauksia ei maksetaisi.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetun luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta vastaisi maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa. Näille kuuluu myös nykyisten luopumistukijärjestelmien toimeenpano. Uusia organisaatorisia yksikköjä ei tarvittaisi.

Luopumistukijärjestelmä lisäisi toimeenpanoelinten työmäärää etuushakemusten käsittelyyn, maksannan ja valvonnan johdosta. Kokonaan uutena tehtävänä toimeenpanoelimille tulisi luopumistukijärjestelmässä tarkoitettujen luovutusten edistäminen, mikä voisi tapahtua esimerkiksi käyttäen hyväksi tietokonepohjaisista luettelosta vapautuvista maista ja toisaalta tilanhankinnasta tai lisämaasta kiinnostuneista luovutuksensaajista.

3.3. Ympäristövaikutukset

EU:n maatalouden varhaiseläkettä koskevissa säännöksissä ympäristökysymykset ovat keskeisiä. Maataloutta jatkavan luovutuksensaajan tulee sitoutua viljelemään tilaa ympäristönsuojelun vaatimusten mukaisesti. Jos tila siirtyy pois maataloustuotannosta, ympäristön- ja luonnonhoidollisiin seikkoihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Lakiehdotuksessa maataloutta jatkavalle samoin kuin muille luovutuksensaajille on asetettu EU:n säännösten edellyttämät vaatimukset ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta. Lisäksi luopujalle, joka jättää pellot viljelemättä omaan hallintaansa, olisi asetettu velvoite hoitaa peltoja tai metsittää ne.

Maatalouden osalta ympäristönäkökohtien huomioonottamisella tarkoitettaisiin niiden määräysten noudattamista, jotka tulevat olemaan edellytyksenä maatalouden ympäristötukijärjestelmässä tarkoitettujen perustuen saamiselle. Käytännössä tämä merkitsee tilakohtaisen ympäristöhoito-ohjelman laatimista viimeistään siirtymäajan kuluessa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Esitystä valmisteltaessa on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä, maatalousyrittäjien eläkelaitosta ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoa. Asiaa valmisteltaessa on oltu yhteydessä myös EU:n komission edustajiin siinä tarkoituksessa, että luopumistukijärjestelmä täyttäisi yhteisön varhaiseläketukea koskevat edellytykset.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Tässä esityksessä ehdotetaan, että luopumistukihakemukset ratkaisisi maatalousyrittäjien eläkelaitos. Muutosta eläkelaitoksen päätöksiin haettaisiin eläkelautakunnalta ja edelleen vakuutusosikeudelta. Muutoksenhakumenettelyä koskevien säännösten osalta on viitattu työntekijäin eläkelain asianomaisiin säännöksiin. Viittaussäännökset sisältyvät ehdotetun lain 39 §:ään.

Hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen työeläke- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta (HE n:o 117/1994 vp.). Esityksen mukaan uudet säännökset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta lukien. Tästä aiheutuvat muutokset on otettava huomioon myös tässä esityksessä.

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltavana maa- ja metsätalouden rakennetta koskeva lakipaketti liittyen Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa. Tässä esityksessä on valvonnan, takaisinperinnän ja rahaliikenteen hoitamisen osalta viitattu ministeriössä valmisteltavana olevaan, maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettavaan lakiin (/). Sanottuun lakiin tehtävät mahdolliset muutokset on otettava huomioon myös tässä esityksessä.

5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Tämä esitys liittyy Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa. Maatalousyrittäjien luopumistukea koskevalla lailla toi-

meenpantaisiin neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 tarkoitettu maatalouden varhaiseläkejärjestelmä Suomessa. Ehdotetun lain voimaantulosta säädettäisiin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan Suomen EU-jäsenyyden kanssa samanaikaisesti, jos jäsenyys toteutuu.

Valtioneuvoston 27 päivänä toukokuuta 1994 tekemässä periaatepäätöksessä Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepoliitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen on muun muassa päätetty, että EU:n varhaiseläkejärjestelmää käytetään tehokkaasti hyväksi maa- ja puutarhatalouden rakennekehityksen edistämiseksi. Rakennepoliitiikan osalta on erikseen vielä todettu, että siirtymäkauden aikana EU:n varhaiseläkejärjestelmää käytetään tehokkaasti hyväksi luopumisjärjestelyjen toteuttamisessa.

Maataloutta koskevan varhaiseläkejärjestelmän toimeenpano on yhteisön jäsenvaltioille vapaaehtoinen. Jos järjestelmä kuitenkin otetaan käyttöön, sen tulee täyttää tietyt neuvoston asetuksessa säädetyt edellytykset, jotta yhteisö osallistuisi järjestelmän kustannuksiin. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon yhteisön säännösten kansalliselle järjestelmälle asettamat tavoitteet sekä yhteisörahoituksen ehdottomat edellytykset. Viimeksi mainittuja ovat luopujan osalta ikää, päätoimista maatalouden harjoittamista sekä pysyvää kaupallisesta maataloustuotannosta luopumista koskevat edellytykset. Luovutuksensaajan osalta ehdottomia edellytyksiä ovat tilanpitoa jatkavan luovutuksensaajan ammattitaitoa ja luovutuksensaajien tilankäyttöä koskevat sitoumukset.

Näiden lisäksi tässä esityksessä on asetettu luopumistuen saamiselle eräitä edellytyksiä, jotka johtuvat kansallisista perusteista. Tällaisia ovat esimerkiksi tilanpidon jatkajalle asetettu asumisvaatimus, jonka tarkoituksena on edesauttaa maaseutumme säilyttämistä asutunna. Luopumistuen saajan osalta esimerkiksi kansallisesti asetetuista tuen edellytyksistä on, että merkittävät ansiotulot keskeyttäisivät tuen maksamisen. Tällä säännöksellä pyritään kohdentamaan tuki sitä erityisesti tarvitseville henkilöille.

EU:n maatalouden varhaiseläkettä koskeva asetus ei estä jäsenvaltioita toteuttamasta lisätukitoimenpiteitä, jotka edellytyksiltään poikkeavat asetuksesta säädetyistä tai eduiltaan ylittävät asetuksessa säädetyt tason. Lakiehdotuksessa ehdotetaankin säädettäväksi myös

luopumistavasta, joka ei kuulu EU-varhaiseläkeasetuksen eikä siten yhteisön osarahoituksen piiriin. Lakiehdotuksen mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus luopumistukeen myös silloin, kun tilanpitoa jatkava luovutuksensaajalla ei olisi mahdollisuutta tilan laajentamiseen. Tältä osin luopumistukijärjestelmä jouduttaneen rahoittamaan kokonaan kansallisin varoin. Muita kansallisista varoista maksettavia korvauksia on selvitetty tarkemmin edellä taloudellisia vaikutuksia koskevassa kohdassa 3.1.

Ehdotetussa luopumistukijärjestelmässä etuuden määräytymistavasta johtuen on myös mahdollista, että luopumistuen määrä tilaa kohti poikkeaa yhteisön säännösten mukaan lasketusta etuudesta. Luopumistuki voi olla suurempi tai pienempi. Siltä osin kuin neuvoston asetuksessa säädetyllä tavalla laskettu enimmäistuki, jonka rahoittamiseen yhteisö voi tilaa kohden osallistua, ylittyisi koko maan tasolla tarkasteltuna, ylite kustannettaisiin kansallisista varoista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta

Yleisiä säännöksiä

1 §. Pykälä sisältäisi viittauksen asetukseen (ETY) N:o 2079/92, jossa säädetään maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä. Lain perusteella myönnettäisiin luopumistukea lain voimaantulon jälkeen mutta ennen vuotta 2000 tapahtuvien luopumisten perusteella.

2 §. Pykälä sisältäisi laissa käytettävien keskeisimpien käsitteiden määritelmät.

Maatalousyrittäjän määritelmällä on merkitystä muun muassa rajattaessa luopumistukeen oikeutettujen piiriä. Se vastaa nykyisten luopumisjärjestelmien maatalousyrittäjä -määritelmää.

Maatilan määritelmällä on merkitystä muun muassa lakiehdotuksen 3 §:ää (luopuja) ja 9—16 §:iä (luopuminen) sovellettaessa. Luopujan samoin kuin lisämaan luovutuksensaajan tulee hallita maatilaa. Pelkästään irrallisten peltolohkojen hallinta ei siis riittäisi. Luopumisen taas edellytetään kohdistuvan maatilan koko peltoalaan. Maatilalla tarkoitettaisiin yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilataloudellista kokonaisuutta, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena. Tämä edellyttää myös tuotantorakennuksia. Yleensä maatilaa viljellään tilalla sijaitsevasta talouskeskuksesta käsin eli siihen kuuluu myös asuin-

rakennus. Maatilan tulisi luopumistukijärjestelmässä aina käsittää peltoa. Se voisi olla myös vuokratila.

Myös päätoimisen maatalouden harjoittamisen määritelmällä on merkitystä sekä luopujan että luovutuksensaajan osalta. Määritelmä vastaisi vähimmäisvaatimuksia, joista säädetään maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamista koskevassa asetuksessa (ETY) N:o 2328/91. Sanotun asetuksen artiklan 5 kohdan 1 alakohdan a mukaan maatalousyrittäjän katsotaan harjoittavan päätoimisesti maataloutta, jos hänen kokonaistuloistaan vähintään puolet tulee maanviljelystä, metsätaloudesta, turismita tai käsityöammateista tai maaseudun säilyttämiseen tähtäävästä tilalla harjoitettavasta julkisvaroin tuettavasta toiminnasta, edellyttäen, että suoraan maataloudesta saatavat tulot ovat vähintään 25 % viljelijän kokonaistuloista. Lisäksi edellytetään, että muihin kuin edellä mainittuihin toimintoihin käytettävä työaika ei muodosta yli puolta viljelijän kokonaistyöajasta. Määritelmässä mainituilla liitännäistoiminnoilla tarkoitettaisiin maatilalla tai sen yhteydessä harjoitettua pienyritystoimintaa, jota verotetaan maatilatalouden tuloverolain (543/67) mukaan. Päätoimisen maatalouden määritelmä edellyttää siten maa- ja metsätaloustulojen sekä maatalouden liitännäiselinkeinoista saatujen tulojen ja muiden tulojen vertailua. Viljely- ja karjatalouden myyntitulo olisi tyypillistä maataloustuloa. Pellon vuokratulo tai maataloustuotannon lopettamisen perusteella maksettava korvaus olisi muuta tuloa.

Luopujaa koskevat edellytykset

3 §. Pykälän mukaan oikeus luopumistukeen olisi paitsi maatilalla tai sen osan omistajalla, myös tällaisen henkilön aviopuolisella ja leskellä.

Maatilaan pitkäaikaisen vuokrasopimuksen nojalla viljelleellä maatalousyrittäjällä olisi oikeus luopumistukeen tietyissä tapauksissa. Edellytyksenä olisi, että luopujalla on oikeus siirtää vuokrasopimus joko sopimusmääräyksen tai vuokranantajan suostumuksen perusteella. Lisäksi edellytetään, että vuokrasopimus on luovutuksen tapahduttua voimassa vähintään viisi vuotta. Joissakin tapauksissa voidaan vuokrasopimukselta edellyttää pitempääkin voimassaoloa kuten jäljempänä 14 §:ä koskevissa perusteluissa tarkemmin esitetään.

4 §. Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on harjoittanut päätoimisesti maataloutta 10 viimeisen vuoden ajan ennen luopumista. Säännös vastaa asetuksen (ETY) N:o 2079/92 artiklan 5 vaatimuksia. Päätoimisen maatalouden harjoittaminen määritellään lakiehdotuksen 2 §:ssä. Luopuja olisi velvollinen selvittämään työajankäyttönsä ja tulonmuodostuksensa esimerkiksi verotietojen perusteella. Säännöksen tarkoituksena on kohdistaa luopumistuki päätoimisille viljelijöille.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetty ikäedellytykset vastaavat asetuksen (ETY) N:o 2079/92 artiklassa 5 säädettyjä vaatimuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa aviopuoliset harjoittavat yhdessä maataloutta ja toinen puolisoista on 55—64 -vuotias ja muutoinkin luopumistukeen oikeutettu. Tällöin nuoremmalla puolisoista olisi oikeus niin sanottuun uinuvaan luopumistukeen, jos hän on vähintään 50-vuotias luopumisen tapahtuessa. Luopumistukea alettaisiin kuitenkin aina maksaa vasta 55-vuotispäivää seuraavan kuukauden alusta lukien. Uinuva oikeus ei koskisi leskeä, luopumistuen estävää eläkettä saavan puolisoa eikä yhtymän osakasta toisin kuin nykyisissä luopumisjärjestelmissä.

6 §. Pykälässä säädettäisiin eläkkeistä, jotka estäisivät luopumistuen saamisen. Eläkkeensaajien osalta luopumistukea ei katsottaisi tarvittavan turvaamaan luopujan toimeentuloa maataloustuotannosta luovuttaessa. Myös toistaiseksi myönnetty osaeläke ja osa-aikaeläke estäisivät luopumistuen saamisen toisin kuin nykyisissä luopumisjärjestelmissä. Määräaikaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla sen sijaan

olisi oikeus luopumistukeen, mutta 22 §:ssä olevasta säännöksestä johtuen luopumistuen maksaminen alkaisi vasta määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä.

7 §. Luopumistuen saaminen edellyttäisi aina pysyvää luopumista kaupallisesta maataloustuotannosta. Luopuja voisi pidättää vähäisen alueen kasvitarhamaaksi kotitarvekäyttöön 16 §:n säännöksiä noudattaen.

Niin ikään edellytettäisiin, ettei luopuja harjoita metsätaloutta itse työhön osallistuen omaan tai yhteiseen lukuun. Ehdotuksen mukainen luopumistukijärjestelmä ei sisältäisi velvoitetta luopua metsämaasta, vaikka metsämaasta luopuminen sinänsä on yleensä tarkoituksenmukaista kuten edellä yleisperusteluissa on tarkemmin selvitetty. Luopujalla, joka on pidättänyt metsämaan tai osan siitä itsellään, ei olisi mahdollisuutta tehdä metsätöitä omaan lukuunsa, koska luopumistuen perusmäärä muodostuu osittain myös omassa metsässä tehdyn työn perusteella. Tällaisissa tilanteissa luopujan tulee teettää metsätöitä metsänhoitoyhdistyksellä tai antaa muu selvitys siitä, ettei hän itse osallistu omassa metsässä tehtävään työhön. Säännös ei sen sijaan rajoittaisi luopumistuen saajaa tekemästä metsätöitä toisen, esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksen, lukuun.

Luopumistuen saaminen ei estäisi — toisin kuin nykyisissä luopumisjärjestelmissä — kalastuksen tai poronhoidon harjoittamisen jatkamista.

Maatilaan koskevat edellytykset

8 §. Luopumistuen saamisen estäisi se, että luopumisen kohteena olevan maatilalla pelloista on luovutettu olennaisia alueita kolmen vuoden sisällä ennen luopumista vastoin tämän lain tavoitteita. Jos tilan pellosta olennainen osa on myyty esimerkiksi tonttimaaksi, ei luopumistukioikeutta olisi. Vähäisen alueen luovuttaminen tonttimaaksi ei sen sijaan estäisi luopumistuen myöntämistä.

Pykälän sisällöstä on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää muun muassa siitä, että pakottavista taloudellisista vaikeuksista johtuneet luovutukset eivät olisi luopumistuen saamisen esteenä. Sama koskee ns. vaiheittain tapahtunutta sukupolvenvaihdosta eli luovutusta, jossa osa

tilasta on luovutettu 9 §:ssä tarkoitetulle luovutuksensaajalle, jolle loppuosakin tilasta luovutetaan.

Jos luopuminen tapahtuisi useamman luopumistoimenpiteen sarjana, kolmen vuoden tarkasteluajaksi alkaisi ensimmäisestä luopumistoimenpiteestä.

Maatilan luovutus luovutuksensaajalle

9 §. Pykälässä säädettäisiin luopumisesta, joka tapahtuu luovuttamalla tai vuokraamalla koko tilan peltoala ja tuotantorakennukset alle 45-vuotiaalle tilanpidon jatkajalle.

Luovutuksensaajalle asetettavasta ammattitaitoa koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tarkoituksena on säätää, että luovutuksensaajalla tulisi olla riittävä ammattitaito maatalouden harjoittamiseen joko käytännön kokemuksen tai maataloudellisten opintojen perusteella.

Luovutuksensaajan tulisi sitoutua harjoittamaan maataloutta päätoimisesti vähintään viiden vuoden ajan. Päätoimisuutta arvioitaisiin samoin kuin luopujan osalta ennen luopumista siten kuin 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvitetty.

Luovutuksensaajan tulisi sitoutua viljelemään luopumisen kohteena olevaa tilaa niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, vähintään kuitenkin viisi vuotta, ja ottaa viljelyssä huomioon erityisesti ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset siten kuin edellä yleisperusteluissa ympäristövaikutuksia selvitettyä on esitetty. Lisäksi edellytettäisiin, että luovutuksensaaja asuisi luopumisen kohteena olevalla tilalla tai sen läheisyydessä.

Jotta tilakoon laajentamistavoite toteutuisi, luovutuksensaajan tulisi pääsääntöisesti myös sitoutua laajentamaan tilaa. Tilakoon laajentamista edellytetään neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 artiklan 6 kohdassa 3. Luovutuksensaajan tulisi laatia tilaansa koskeva suunnitelma, johon sisältyy tilan jatkamiskelpoisuuden parantaminen tilaa laajentamalla. Laajentamisvaatimuksesta ja -aikataulusta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tarkoituksena on säätää, että laajentaminen edellyttäisi peltoalan kasvattamista vähintään 10 %:lla tai kahdella hehtaarilla, riippuen siitä, kumpi on suurempi. Laajentaminen voisi tapahtua myös

peltoa vuokraamalla. Laajentamiselle asetettaisiin kahden vuoden takaraja luopumisesta lukien.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tilanpito luovutetaan nuoremmalle jatkajalle muutoin 1 momentissa tarkoitetuin tavoin, mutta luovutuksensaajalta ei edellytetä tilan laajentamista. Tämä luopumistapa tulisi kysymykseen vain, jos luovutuksensaaja esittää selvityksen siitä, ettei laajentamisvelvoitteen täyttäminen ole kohtuudella mahdollista. Lisäksi edellytetään, että luopumisen kohteena oleva tila on jatkamiskelpoinen. Jatkamiskelpoisuus tulisi osoittaa taloussuunnitelmalla. Asetuksella on tarkoitus säätää nykyisen sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän tavoin tilalle asetettavista maksuvalmiusedellytyksistä, jotka osoittaisivat tilan jatkamiskelpoisuuden.

Koska EU:n maataloutta koskevan varhaiseläkeasetuksen keskeinen tavoite on tilakoon laajentaminen, on mahdollista, ettei momentissa 2 tarkoitettu luopumistapa tule kuumalamaan EU:n rahoitustuen piiriin. Siinä tapauksessa luopumistuesta aiheutuvat kustannukset rahoitettaisiin tältä osin kokonaan kansallisin varoin.

Pellon luovutus lisämaaksi

10 §. Pykälässä säädettäisiin luopumistilanteesta, jossa luopuja luovuttaa tai vuokraa pellon lisämaaksi alle 55-vuotiaalle viljelijälle. Luovutuksensaajan tulee olla maatalouden harjoittaja ja hänen tulee myös sitoutua harjoittamaan maataloutta päätoimisesti vähintään viiden vuoden ajan. Tässä tarkoitettu luopuminen voi tapahtua myös siten, että pellot menevät eri viljelijöille, jos he kaikki täyttävät luovutuksensaajalle asetetut edellytykset.

Luovutuksensaajan tulee sitoutua viljelemään peltoja ympäristönsuojelun vaatimukset huomioon ottaen vastaavasti kuin 9 §:ssä tarkoitettujen tilanpidon jatkajankin.

Pellon luovutus muuhun kuin maataloustarkoituksiin

11 §. Pykälässä säädettäisiin luopumistilanteesta, jossa sopivaa viljelijäluovutuksensaajaa ei löydy. Tällöin luopuja voisi lopettaa maatalouden harjoittamisen luovuttamalla tai vuokraamalla pellot muuhun kuin maataloustarkoi-

tuksiin. Asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin, mihin tarkoituksiin tehdyt luovutukset täyttäisivät laissa säädetty edellytykset. Luovutuksensaajana voisi tässä tapauksessa olla myös muu kuin luonnollinen henkilö, esimerkiksi yhteisö.

Tässäkin tapauksessa luovutuksensaajan tulisi antaa sitoumus pellon käytöstä lain hyväksyntään tarkoituksiin niin kauan kuin luopuja on oikeutettu tukeen eli 65 vuoden ikään asti.

Pellon poistaminen tuotannosta sitoumuksella

12 §. Jos sopivaa viljelijäluovutuksensaajaa ei löydy, luopuminen voisi tapahtua paitsi 11 §:ssä tarkoitetulla luovutuksella muuhun kuin maataloustarkoituksiin, myös viljelemättömyyttä edellyttävällä sitoumuksella. Tällöin luopujan tulisi antaa sitoumus siitä, että hän ei käytä maatilaa peltoja maataloustarkoituksiin. Luopujan tulisi luopua maatalouden harjoittamisesta pysyvästi kuten kaikissa luopumistavoissa saadakseen luopumistuen.

Sen lisäksi myös pellon luovuttaminen olisi rajoitettua niin kauan kuin joku luopumistuen saajista on luopumistukeen oikeutettu eli alle vanhuuseläkeiän. Luopuja voisi luopumistukea saadessaan luovuttaa tai vuokrata pellot vain luovutuksensaajalle, joka täyttää 9 §:n 1 momentissa, 10 tai 11 §:ssä säädetty edellytykset. Peltojen luovuttaminen 9 §:n 2 momentissa tarkoitetulle luovutuksensaajalle ei sen sijaan olisi mahdollista.

Luopumista koskevat yhteiset säännökset

13 §. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta luovuttaa pelto maaseutuelinkeinopiirille edelleen käytettäväksi maaseutuelinkeinolaisten mukaisiin tarkoituksiin.

Pykälän mukaan luopumistavat voitaisiin myös yhdistää. Se voisi tapahtua esimerkiksi siten, että luopuja luovuttaisi pelloista osan lisämaaksi, osan muihin kuin maataloustarkoituksiin ja osasta antaisi 12 §:ssä tarkoitetun sitoumuksen. Sen sijaan 9 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua luopumistapaa ei voisi yhdistää muihin luopumistapoihin eikä toisiinsa, koska ne kumpikin edellyttävät koko peltoalan ja tuotantorakennusten luovuttamista tilanpiitoa jatkavalle luovutuksensaajalle.

Luovutuksensaajia voisi olla enintään kaksi.

Toisin kuin nykyisessä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä aviopuolisoita ei katsottaisi yhdeksi jatkajaksi. Lähtökohtaisesti kummankin luovutuksensaajan olisi täytettävä luovutuksensaajalle edellä 9 ja 10 §:ssä asetetut ammatillista pätevyyttä ja ikää koskevat vaatimukset sekä annettava sanotuissa lainkohdissa tarkoitetut sitoumukset. Siinä tapauksessa, että aviopuolisot ovat yhdessä ostajina, riittää kuitenkin, että vain toinen puolisoista täyttää luovutuksensaajaa koskevat vaatimukset ja antaa edellä tarkoitetut sitoumukset. Aviopuolisoita koskeva lievennys on perusteltu, koska kaikki maatilat eivät voi työllistää molempia puolisoita päätoimisesti, jolloin on tarkoituksenmukaisempaa, että toinen puolisoista (varsinkin luovutuksensaaja) harjoittaa maataloutta toisen puolison suunnatessa työpanoksensa pääasiassa tilan ulkopuolelle.

Luopumistukijärjestelmällä pyrittäisiin ensi sijaisesti löytämään luovutuksensaaja, joka jatkaa tilan viljelyä. Tämän vuoksi asetuksella säädettäisiin menettelytavoista, miten järjestetään luopumisesta tiedottaminen ja sopivan viljelijäluovutuksensaajan etsiminen. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi lehti-ilmoituksilla ja tietokonepohjaisten maa-alueluetteloiden avulla. Jos sopivaa luovutuksensaajaa ei näin löydetä, tila voitaisiin siirtää pois maataloustuotannosta luovutuksella muihin kuin maataloustarkoituksiin tai 12 §:ssä tarkoitetulla sitoumuksella.

14 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten luovutus tai vuokraaminen luovutuksensaajalle voisi tapahtua. Jos luopuja tai hänen puolisonsa omistaa maatilaa, luovutus voisi tapahtua kaupalla tai lahjalla ja vuokraus pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Kuolinpesätilanteessa luovutus voisi tapahtua myös osituksen ja perinnönjaon muodossa.

Pykälän 2 momentin mukaan luopujalla olisi oikeus luopumistukeen myös siinä tapauksessa, että luovutus estyy kunnan käyttämän etuosto-oikeuden vuoksi. Kunta voi käyttää etuosto-oikeuttaan vain siinä tapauksessa, että kyse ei ole lähisukulaisten välisestä kaupasta.

Jos luopujana olisi maatilaa vuokramies, luovutus tapahtuisi siirtämällä vuokraoikeus luovutuksensaajalle, joka täyttää ehdotetussa laissa säädetty edellytykset. Vuokramies voisi luovuttaa pellot ainoastaan maatalouskäyttöön.

Maanvuokralain (258/66) 57 §:n mukaan rakennettu viljelämä voidaan antaa vuokralle

enintään 15 vuodeksi. Sanotun lain 71 §:n mukaan maatalousmaa, jolta puuttuvat rakennukset, voidaan antaa vuokralle enintään 10 vuodeksi. Näistä säännöksistä johtuen ei luovutuksensaaja voisi kaikissa tapauksissa sitoutua viljelemään tilaa niin pitkään kuin 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 10 §:n 1 momentin 4 kohdassa olevat säännökset edellyttävät eli luopujan 65 vuoden iän täyttämiseen asti. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, ettei sitoumusta tarvitse antaa sellaiselta ajalta, joka ylittäisi maanvuokralaissa tarkoitettua enimmäisajaa. Vuokramiehellä on oikeus luopumistukeen kuitenkin vain, jos vuokraoikeus on luovutuksen jälkeen voimassa vähintään viisi vuotta, kuten edellä 3 §:n osalta on todettu.

15 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, milloin maataloustuotannosta luopumisen katsotaan tapahtuneen. Sillä on merkitystä harkittaessa täyttyvätkö tuen saamisen edellytykset, esimerkiksi ikäedellytys, luopumisajankohtana. Ratkaisevaa olisi luovutusasiakirjan allekirjoitushetki tai 12 §:ssä tarkoitettujen luopujan sitoumusten toimittamisajankohta. Vuokrasopimuksen siirtotilanteessa edellytettäisiin kirjallista siirtosopimusta, jonka allekirjoittamisajankohta olisi samalla luopumisajankohta.

16 §. Vaikka luopumisen tulisi kohdistua koko maatilallaan, voisi luopuja jättää itselleen kohtuullisen kokoisen kasvitarhamaan sekä talouskeskusalueen rakennuksineen. Vain silloin, kun luovutus tapahtuisi 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla tilanpitoa jatkavalle luovutuksensaajalle, ei luopuja voisi pidättää talousrakennuksia ja niihin kuuluvaa talouskeskusaluetta. Niiden luovuttaminen luovutuksensaajalle olisi välttämätöntä, jotta tämä saa rakennetun maatilalla hallintaansa. Asuinrakennuksen tontteineen luopuja voisi tällöinkin pidättää, jos luovutuksensaaja voisi muutoin täyttää veloitteensa asua tilalla tai sen läheisyydessä.

Jos luopujat omistavat useamman maatilalla, heidän tulisi luopua niistä kaikista ehdotetussa laissa tarkoitettuun tapoihin. Jos luopujat omistaisivat luopumisen kohteena olevan maatilalla lisäksi osuuden muusta maatilasta, riittäisi, että he omalta osaltaan lopettavat maatalouden harjoittamisen myös tällä tilalla. Vain, jos luopujat ovat vakiintuneen sovintojaon perusteella viljelleet osuutta toisesta tilasta oman tilansa yhteydessä, siitä katsottaisiin tulleen luopujan tilan osa. Tällöin siitä tulisi luopua lakiehdotuksessa tarkoitettuun tapoihin.

Luopumistuen määrä

17 §. Luopumistuen määräytymiseen vaikutaisi maatilalle eläkevakuutuksessa vahvistettu työtulo, joka puolestaan on riippuvainen tilakoosta ja tilalla työskentelevien maatalousyrittäjien lukumäärästä.

Tarkoituksena on, että luopujan saama luopumistuki olisi tasoltaan sama kuin hänen maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vanhuuseläkkeensä olisi, jos hän olisi jatkanut tilanpitoa 65 vuoden ikään asti. Tämän vuoksi luopumistuki muodostuisi perusmäärästä ja täydennysosasta, jotka yhteensä vastaisivat maatalousyrittäjän vanhuuseläkkeen tasoa.

Kuukausittain maksettavaa luopumistukea voitaisiin täydentää asetuksella säädettävällä kertakorvauksella teuraaksi menevistä kotieläimistä niillä tuotantosuunnilla, joilla maataloustuotannon rakenteen pikainen kehittäminen on tarpeen. Kysymykseen voisivat tulla lähinnä sika- ja siipikarjatilat. Kertakorvauksen johdosta luopuminen olisi houkuttelevampi vaihtoehto myös lähellä vanhuuseläkeikää oleville maatalousyrittäjille, joiden luopumistuen maksu muutoin jää lyhytaikaiseksi.

18 §. Luopumistuen perusmäärä laskettaisiin siten, että se olisi yhtä suuri kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke olisi ollut, jos luovuttaja olisi tullut työkyvyttömäksi luopumisen tapahtuessa. Luopumistuessa tulevan ajan eläke määräytyy kuitenkin koko maatalousyrittäjätoiminnan vakuutusajan työtulojen keskiarvona eikä neljän — kahdeksan edellisen vuoden työtulojen perusteella.

Jos luopuminen olisi tapahtunut useammalla luopumistoimenpiteellä, ratkaiseva olisi niistä viimeinen, koska vasta tällöin luopuja on pysyvästi lopettanut maatalouden harjoittamisen.

Perusmäärän osalta pykälässä viitattaisiin lisäksi työntekijäin eläkelain lapsikorotusta, yhteensovitusta ja sen uusimista sekä indeksikorotusta koskeviin säännöksiin.

19 §. Luopumistuen täydennysosa laskettaisiin siten, että se olisi yhtä suuri kuin luopujalle myönnettävän kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan yhteismäärä olisi ollut, jos luopujalle olisi myönnetty kansaneläke työkyvyttömyyseläkkeenä luopumistuen alkaessa.

Täydennysosa määrättäisiin luopumistuen alkamisajankohdan tilanteen mukaisena eikä sen määrää enää tarkistettaisi luopumistuen aikana tapahtuvien muutosten johdosta lukuun

ottamatta avioliiton alkamisesta tai päättymisestä johtuvaa muutosta. Luopumistuen saajalle myönnettävien eläkkeiden vaikutuksesta täydennysosaan säädettäisiin 23 §:ssä. Siinä luetellut eläkkeet lakkauttaisivat luopumistuen täydennysosan.

Täydennysosaa tarkistettaisiin yleisten elinkustannusten mukaan, toisin kuin perusmäärää, joka olisi sidottu työntekijäin eläkelain mukaiseen indeksiin. Näin perusmäärä ja täydennysosa vastaisivat luopujan vanhuuseläkkeen tasoa kun hän saavuttaa 65 vuoden iän.

Luopumistuen hakeminen

20 §. Luopumistuen hakemisesta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin asetuksella, johon otettaisiin määräykset muun muassa hakemukseen tarvittavista liitteistä.

21 §. Pykälän 1 momentin mukaan luopumistuesta voisi hakea ennakkoon ehdollisen päätöksen. Säännös antaisi mahdollisuuden varmistaa luopumistukioikeus etukäteen asianomaisen luonnosasiakirjan perusteella.

Ehdollista hakemusta ratkaistaessa pidettäisiin 4 §:ssä tarkoitettua edellytystä arvioitaessa luopumishetkenä hakemusajankohtaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että maatalouden harjoittamisvaatimuksen tulisi täytyä ehdolliseen hakemukseen asti. Ehdollisella päätöksellä myös luopumistuen suuruus ratkaistaisiin eläkelaitosta sitovasti. Luopumistuen suuruutta laskettaessa katsottaisiin maatalousyrittäjätoiminnan jatkuneen ehdollisen päätöksen antamiskuukauden alkuun asti.

Luopumistuen maksaminen

22 §. Pykälässä säädettäisiin, mistä alkaen luopumistukea maksetaan. Lähtökohtana olisi 15 §:ssä säädetty luopumisajankohta. Jos luopuminen tapahtuisi useamman luopumistoi-
menpiteen yhdistelmänä, ratkaisevaa olisi viimeisimmän ajankohta, koska vasta tällöin luopuja olisi lopettanut maatalouden harjoittamisen koko tilan osalta. Luopumistukea ei kuitenkaan maksettaisi luopujalle ennen kuin hän on täyttänyt 55 vuotta, hänelle mahdollisesti maksettava määräaikainen eläke on päättynyt, maatilain hallinta on siirtynyt luovutuksensaajalle, luopuja on lakannut harjoittamasta kau-

pallista maataloutta ja metsätaloutta omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen ja luovutuksensaaja on alkanut täyttää sitoumustaan. Luopujan tuen maksun alkaminen ei sen sijaan odottaisi luovutuksensaajalle asetetun tilan laajentamiselvoitteen täyttämistä. Maa-seutuelinkeinopiirin ollessa ostajana luopumistuki voisi alkaa siitä, kun omistus- ja hallintaoikeus on siirtynyt piirille, vaikka piirin hankkima ostaja antaisi sitoumukset myöhemmin.

Koska luopumistuen hakemiselle ei ole säädetty erityistä vanhentumisaikaa, ehdotetaan säädettäväksi, että tukea ei kuitenkaan maksettaisi vuotta pidemmältä ajalta ennen sen hakemista. Luopumistukea maksettaisiin täysiltä kalenterikuukausilta.

23 §. Luopumistuen täydennysosa lakkautettaisiin, jos luopumistuen saajalle myönnetään pykälässä tarkoitettu kansaneläke- tai työeläkejärjestelmän mukainen eläke. Täydennysosan lakkauttaminen voisi aina tapahtua siitä lukien, kun päätös kansaneläkkeen tai työeläkkeen myöntämisestä tehtiin, jos mainittu eläke alkaa viimeistään samasta ajankohdasta. Päätettäessä mahdollisesta liikaa maksetun tuen takaisinperinnästä noudatettaisiin lain 31 §:ää. Luopumistuen täydennysosan takaisinperinnästä eläkkeen myöntämiskuukautta seuraavan yhden kuukauden osalta voitaisiin luopua niissä tapauksissa, joissa eläkepäätös on tehty kuukauden puolivälin jälkeen, jolloin täydennysosan lakkauttaminen seuraavan kuukauden alusta ei tietoliikennesyistä ole teknisesti mahdollista.

24 §. Jos luopumistuen saaja tulisi oikeuteksi työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen, ei hänellä olisi oikeutta saada tätä eläkettä maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettua yrittäjätoimintansa perusteella. Luopuja saa vastaavan suuruista etuutta jo luopumistuen perusmääränä. Luopujan maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vakuutus päättyisi aina luopumisajan kohtaan. Luopumistuki ei estäisi sen saajaa kartuttamasta eläketurvaansa eikä eläkeoikeuden saavuttamista esimerkiksi työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa.

25 §. Luopumistuen maksaminen kytkettäisiin enimmäisansiotuloihin. Luopumistukea ei maksettaisi sellaiselta kuukaudelta, jonka aikana tuensaaja on ansiotyössä ansaiten vakiintuneen ansiotulonsa lisäksi vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän kaksinkertaisena. Raja olisi siten sama kuin työttömyyseläkeläisillä eli 2 139 markkaa kuukaudessa (vuoden

1994 indeksissä). Jos luopumistuen saajalla oli vakiintunutta ansiotuloa muusta kuin maatalousyrittäjätoiminnasta luopumisen tapahtuessa, hän saisi luopumistuella ollessaan säilyttää entisen ansiotasonsa ja lisätä sitä enintään mainitun markkamäärän edestä.

Vakiintunut ansiotulo laskettaisiin viiden viimeisen vuoden työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä tarkistetun, valtion verotuksessa olevan ansiotulon keskiarvona. Vakiintuneen ansiotulon määrä laskettaisiin jokaiselle luopumistukipäätöksen antamisen yhteydessä, jolloin tuensaaja saisi tiedon rajasta, jota ansiot eivät saisi ylittää luopumistuen maksun keskeytymättä. Ansiotyöstä saadun ansion käsitettä tulkittaisiin samalla tavoin kuin työttömyyseläkkeessä.

Jos tilanpito luovutetaan omalle lapselle, luopuminen on usein vaiheittainen prosessi, jossa luopijat jäävät tilalle asumaan ja osallistuvat ainakin alkuvaiheessa tilan töihin jatkajan apuna. On mahdollista, että tällaisessa tilanteessa tosiasiallinen vastuu tilanpidosta siirtyykin takaisin tuensaajalle. Vaikka muodollisesti yrittäjävastuun kantaa luovutuksensaaja, tosiasiallisena maatalousyrittäjänä on joissakin tilanteissa pidettävä luopujaa. Tällaisten tapausten varalta ehdotetaan, että luopumistuen maksu voitaisiin keskeyttää siksi ajaksi, kun pääasiallinen vastuu tilanpidosta on tosiasiallisesti siirtynyt takaisin tuensaajalle.

26 §. Luopumistuen maksaminen lakkaisi aina 65 vuoden iässä, jolloin luopuja saa vanhuuseläkkeen. Näin ollen luopumistukea ei maksettaisi luopujalle koskaan pidempään kuin 10 vuodelta. Jotta luopujan vanhuuseläketurva ei huononisi sen vuoksi, että hän on luopunut maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää maatalouden rakenteen parantamiseksi, säädettäisiin 2 momentissa, että hänen vanhuuseläkkeensä maatalousyrittäjien eläkelain nojalla jatkuu saman suuruisena kuin luopumistuen perusmäärä on ollut.

27 §. Luopujan kuollessa hänen luopumistuksensa maksaminen aina lakkaisi. Momentissa 2 säädettäisiin, miten perhe-eläke lasketaan luopumistuen saajan jälkeen. Perhe-eläkettä määrättäessä katsottaisiin, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Näin ollen myöskään perhe-eläketurva luopujan jälkeen ei heikkenisi sen johdosta, että hän luopui maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää.

Luovutuksensaajan ja luopujan velvoitteiden täyttäminen

28 §. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, milloin 9 tai 10 §:n mukaisista sitoumuksista voitaisiin poiketa. Luovutuksensaajalla olisi oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuuden suorittamisen, maatalataloudellisten tai sitä tukevien ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi.

Sitoumuksen keskeyttäminen ei olisi mahdollista pelkästään yleissivistävien opintojen taikka muiden kuin maatalousalan korkeakouluopintojen perusteella vaan opiskelun tulisi liittyä tilalla jo harjoitettavaan tai suunnitteilla olevaan toimintaan.

Jos este kestäisi vuotta pidemmän ajan, sitoumusaikaa pidennettäisiin vastaavalla ajalla. Tästä voitaisiin poiketa, jos luovutuksensaaja osoittaa, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet. Sitoumuksen keskeytysaikana tilanpito tulee järjestää muutoin kuin luopumistuen saajien työpanosten turvin.

29 §. Pykälässä säädettäisiin seuraamuksista, jos luovutuksensaaja ei täytä antamaansa sitoumusta, ja luovutuksensaajan ilmoitusvelvollisuudesta. Eläkelaitoksen olisi velvoitettava luovutuksensaaja korvaamaan luopumistuen pääoma-arvo, ellei menettely johdu edellä 28 §:ssä tarkoitettusta hyväksyttävästä syystä. Jos sitoumuksen laiminlyönti on vähäinen tai painavat kohtuusnäkökohdat sitä muutoin puoltavat, pääoma-arvo voitaisiin jättää osaksi tai kokonaan perimättä.

Esimerkiksi pienen tonttimaan luovutus luopumisen kohteena olevan tilan peltomaasta olisi useimmiten tässä tarkoitettu vähäinen laiminlyönti. Vastaavasti kyse olisi vähäisestä rikkomuksesta myös siinä tapauksessa, että luopuja on luovuttanut maatilaa peltomaalle luovutuksensaajalle, joista joku jättää täyttämättä sitoumuksen perustuvat velvoitteet. Pääoma-arvoa perittäessä otettaisiin tällöin huomioon vain luovutuksensaajan saama osuus koko luovutetusta maatilasta.

Painavia kohtuusnäkökohtia voisi sisältyä tilanteeseen, jossa luovutuksensaaja on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että hän joutuu myymään osia tilasta voidakseen jatkaa toimintaansa. Vastaavasti luovutuksensaajan vakava sairastuminen luopumisen jälkeen voi estää tilanpidon jatkamisen. Lisäksi 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 10 §:n 1 momentin 3

kohdassa tarkoitettuihin päätoimisuutta koskeviin vaatimuksiin saattaa liittyä sellaisia tekijöitä, esimerkiksi mahdollisen EU-jäsenyyden maatalouden toimintaympäristölle aiheuttamat muutokset, ettei luovutuksensaaja voi aina täyttää sitoumustaan tällaisista ennalta-arvaamattomista tekijöistä johtuen.

Luopumistuen pääoma-arvon laskemisen perusteet vahvistaisi sosiaali- ja terveysministeriö. Pääoma-arvon laskennassa oletetaan, että luopuja saa luopumistukea luopumishetkestä 65 vuoden ikään asti.

30 §. Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa luopuja ryhtyy uudelleen harjoittamaan kaupallista maataloustuotantoa taikka ei muutoin noudata 12 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia, sekä luopujan asiaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Jos luopuja ryhtyy harjoittamaan maataloustuotantoa tai muutoin rikkoo antamaansa sitoumusta, luopumistuki lakkautettaisiin.

Jos toiminta on ollut vähäistä tai on olemassa muu erityinen syy, tuki voitaisiin lakkauttaa määräajaksi tai jatkaa sen maksamista entisen suuruisena. Täydennysosa voitaisiin lakkauttaa myös osaksi. Tuki voitaisiin lakkauttaa tai sitä alentaa taannehtivasti siitä, kun lakkauttamisen aiheuttavaan toimintaan ryhdyttiin. Aiheettomasti maksettu luopumistuki perittäisiin takaisin 31 §:n säännöksiä noudattaen.

Luopumistuen takaisinperintä

31 §. Pykälässä säädettäisiin aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä muissa kuin 25 §:ssä tarkoitetuissa luopumistuen maksun keskeytystapauksissa. Lähtökohtana olisi, että aiheettomasti maksettu tuki perittäisiin takaisin.

Ennakkopäätökset

32 §. Luovutuksensaajalla olisi oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös, mitä seuraamuksia hänen aikomansa toimenpide 28 tai 29 §:n mukaan aiheuttaisi. Ennakkopäätöksellä on merkitystä erityisesti tulkinnanvaraisissa tilanteissa.

33 §. Luopumistuen saajalla olisi vastaavasti oikeus saada ennakkopäätös siitä, aiheuttaako

hänen suunnittelemansa toimenpide tuen maksamisen keskeyttämisen tai lakkauttamisen.

Lain täytäntöönpano

34 §. Lain täytäntöönpanosta huolehtisi maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön sekä sen alaisen maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa.

35 §. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen antaisi aina lausuntonsa luopumistukiasianssa. Lausunnolla olisi erityinen painoarvo maataloudellisissa kysymyksissä. Jos asia olisi näiltä osin eläkelaitoksen mielestä selvästi tulkinnanvarainen, eläkelaitos voisi pyytää vielä maaseutuelinkeinopiirin lausunnon. Tämän jälkeen eläkelaitos ratkaisisi asian kokonaisuudessaan.

36 §. Lain tarkoituksien toteutumista valvoisivat eläkelaitoksen ohella maaseutuelinkeinopiirit, kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiset ja maa- ja metsätalousministeriö.

Lain edellytysten täyttymistä valvottaisiin sekä luopujien että luovutuksensaajien osalta. Valvonta toteutettaisiin muun muassa suorittamalla tarvittaessa tarkastuskäyntejä luopumisen kohteena olevilla tiloilla. Maaseutuelinkeinoviranomaiset saavat myös muita maataloushallintoon kuuluvia tehtäviä suorittaessaan tietoa tässä laissa tarkoitettujen tilojen olosuhteista. Sama koskee eläkelaitosta sen suorittaessa eläkelaitoksen toimivaltaan kuuluvia tehtäviä. Sekä luopujalla että luovutuksensaajalla olisi velvollisuus pyynnöstä antaa tarvittavia tietoja valvonnasta huolehtiville toimielimille, jotta nämä voisivat varmistua siitä, että laissa säädettyjä velvoitteita täytetään.

Luopujalla ja luovutuksensaajalla olisi myös oma-aloitteisesti velvollisuus 29—30 §:n nojalla ilmoittaa, jos hän aikoo ryhtyä toimiin, jotka ovat sitoumuksen vastaisia.

Muutoksenhaku

37 §. Eläkelaitoksen päätökseen kokonaisuudessaan haettaisiin muutosta eläkelautakunnalta ja edelleen vakuutusosikeudelta.

Maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnoista ei olisi valitusoikeutta, koska niissä ei ratkaista asiaa eläkelaitosta sitovasti. Luopu-

jalla olisi oikeus valittaa eläkelaitoksen päätöksestä kaikilta osin kuten 1 momentissa säädetään.

Erinäiset säännökset

38 §. Luopumistuesta aiheutuvat kustannukset maksettaisiin valtion varoista. EU osallistuisi rahoittamiseen siten kuin taloudellisia vaikutuksia koskevassa kohdassa on mainittu. Valtion osuuden suorittamisesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Eläkelaitokselle luopumistukijärjestelmästä aiheutuvien hoitokulujen korvaamiseksi ministeriö vahvistaisi perusteet. Perusteet vahvistaisi sosiaali- ja terveysministeriö, jolle kuuluu eläkelaitoksen hoitokuluperusteiden vahvistaminen muiden järjestelmien osalta.

39 §. Pykälässä säädettäisiin niistä rikosoikeudellisista seuraamuksista, joita väärin tai harhaanjohtavien tietojen antaminen tai tietojen salaaminen voi aiheuttaa. Pykälän mukaan seuraamuksena on sakkorangaistus, jollei teosta muussa laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi rikoslain (39/1889) 36 luvun 1 §:ssä tarkoitettua petosta, josta voidaan tuomita enintään kahden vuoden vankeusrangaistus.

40 §. Viittaussäännöksen nojalla luopumistukeen sovellettaisiin työntekijäin eläkelain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa muutoksenhakumenettelyä, tuensaajan ilmoitusvelvollisuutta, luopumistukeen maksun viivästymisen johdosta tulevaa korotusta, sekä maatalousyrittäjien eläkelain säännöksiä muun muassa Melan hallintoa ja varojen sijoitusta koskevien säännösten osalta.

Luopumistuen valvonnan, takaisinerinnän ja rahaliikenteen hoitamisen osalta viitattaisiin maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettuun lakiin (/). Pykälässä säädettäisiin myös eläkelaitoksen tietojensaantioikeudesta ja siitä, että luopumistuki oikeuttaisi tuloverolain mukaiseen eläketulovähennykseen.

41 §. Vuonna 1995 luopuvilla maatalousyrittäjillä voi olla oikeus myös maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeeseen tai luopumiskorvaukseen. Näitä etuuksia ei voisi yhdistää luopumistukeen, joten samaan luovutukseen perustuva sukupolvenvaihdoseläkkeen tai luopumiskorvauksen myöntäminen estäisi luopumistuen myöntämisen. Paitsi luopujalle itsel-

leen, myös muille henkilöille tilalta myönnetty sukupolvenvaihdoseläke tai luopumiskorvaus estäisi luopumistuen myöntämisen. Sukupolvenvaihdoseläke tai luopumiskorvaus saattaa olla tilan kannalta edullisempi vaihtoehto esimerkiksi siitä syystä, että uinuvaan etuuteen oikeutettujen piiri on laajempi.

42 §. Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annettaisiin asetuksella.

Voimaantulo

43 §. Lain voimaantulosta säädettäisiin asetuksella.

1.2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

16 §. Pykälän 1 momentissa todetaan maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävät. Niihin lisättäisiin huolehtiminen maatalousyrittäjien luopumistuesta.

1.3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

8 §. Pykälän 4 momentin luetteloon yhteensovituksessa huomioon otettavista etuuksista lisättäisiin maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukainen luopumistuen perusmäärä.

1.4. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta

26 §. Kansaneläkkeen lisäosaa vähentäviin etuuksiin lisättäisiin lain 26 §:n 1 momentin 5 kohtaan maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä.

1.5. Laki työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta

5 §. Työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 9 kohtaan lisättäisiin, että päivärahoikeutta ei ole ajalta, jolta henkilö saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaista luopumistukea.

45 §. Työttömyysturvalain 45 §:n 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin, että myös takautuvasti myönnetystä luopumistuesta voisi periä samalta ajalta perusteettomasti maksettua työttömyyspäivärahaa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset annettaisiin maatalousyrittäjien luopumistuesta annettavassa asetuksessa.

3. Voimaantulo

Esitys liittyy Suomen mahdolliseen EU-jäse-

nyyteen. Jäsenyyden toteutuessa laki maatalousyrittäjien luopumistuesta ja siihen liittyvät lainmuutokset saatettaisiin voimaan asetuksella. Ne tulisivat voimaan EU-jäsenyyden alkaessa. Maatalousyrittäjien luopumistuesta annettavaa lakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa luopuminen tapahtuu lain voimaantulon jälkeen mutta viimeistään vuonna 1999.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa säädetään neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 tarkoitetusta maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä ja sen toimeenpanosta.

Tämän lain nojalla myönnetään maatalouden rakenteen parantamiseksi luopumistukea maatalousyrittäjille, jotka tämän lain voimaantulon jälkeen mutta ennen vuotta 2000 pysyvästi luopuvat maatalouden harjoittamisesta tässä laissa säädetyllä tavalla.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatalousyrittäjällä* maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta;

2) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa

maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena;

3) *päätöimisellä maatalouden harjoittamisella* maatalousyrittäjätoimintaa, jossa maatalousyrittäjän

a) kokonaistuloista vähintään neljäsosa tulee maataloudesta;

b) kokonaistuloista vähintään puolet tulee maa- ja metsätaloudesta sekä maatilalla harjoitettavista liitännäistoiminnoista; ja

c) kokonaistyöajasta vähintään puolet käytetään maa- ja metsätalouteen sekä maatilalla harjoitettaviin liitännäistoimintoihin;

4) *eläkelaitoksella* maatalousyrittäjien eläkelaislaissa (467/69) tarkoitettua maatalousyrittäjien eläkelaitosta; ja

5) *kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella* maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/91) 3 §:ssä tarkoitettua toimielintä, viranhaltijaa tai luottamushenkilöä.

Luopujaa koskevat edellytykset

3 §

Oikeus luopumistukeen on maatalouden harjoittamisesta pysyvästi luopuvalla:

1) maatilán tai sen osan omistavalla maatalousyrittäjällä;

2) kohdassa 1 tarkoitetun maatalousyrittäjän aviopuolisolla, vaikka hänellä ei ole omistusoikeutta maatalaan; ja

3) kohdassa 1 tarkoitetun maatalousyrittäjän leskellä, jos luopumisen kohteena oleva maatila kuuluu omaisuuteen, johon leskellä on avio-oikeus.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua henkilöä kutsutaan jäljempänä luopujaksi.

Jäljempänä 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa oikeus luopumistukeen on myös maatilaa vuokrasopimuksen nojalla viljelleellä maatalousyrittäjällä, jos hänellä on oikeus siirtää vuokraoikeus ja vuokraoikeutta on jäljellä vähintään viisi vuotta ja joka muutoin täyttää tässä laissa luopujalle asetetut edellytykset.

4 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumista edeltävän kymmenen vuoden ajan harjoittanut omaan tai yhteiseen lukuun päätoimisesti maataloutta.

5 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 vuotta mutta ei ole täyttänyt 65 vuotta.

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja luopumisen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset ja on muutoinkin luopumistukeen oikeutettu, nuorempi puolisoista on oikeutettu luopumistukeen, jos hän on täyttänyt 50 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

6 §

Oikeutta luopumistukeen ei ole luopujalla, joka luopumisen tapahtuessa saa:

1) kansaneläkelain (347/56) mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä; tai

2) maatalousyrittäjien eläkelain mukaista kohdassa 1 tarkoitettua eläkettä tai osa-aikaläkettä.

7 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja luopumisen tapahduttua pysyvästi lopettaa kaupallisen maatalouden harjoittamisen omaan tai yhteiseen lukuun. Niin ikään luopumistuen saamisen edellytyksenä on, ettei luopuja luopumisen tapahduttua harjoita metsätaloutta itse työhön osallistuen omaan tai yhteiseen lukuun.

Maatilaa koskevat edellytykset

8 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopumisen kohteena olevan maatilán peltomaasta ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu olennaista osuutta vastoin tässä laissa asetettuja tavoitteita.

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitettua edellytyksestä.

Maatilán luovutus luovutuksensaajalle

9 §

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja luovuttaa tai vuokraa maatilán peltomaan ja tuotantorakennukset maatalouden harjoittamista varten tilanpitoa jatkavalle luovutuksensaajalle:

1) jolla on riittävä ammatillinen pätevyys maatalouden harjoittamiseen;

2) joka ei ole täyttänyt 45 vuotta;

3) joka sitoutuu harjoittamaan maataloutta päätoimisesti vähintään viiden vuoden ajan;

4) joka sitoutuu viljelemään tilaa ympäristönsuojelua koskevia vaatimuksia noudattaen ja asumaan tilalla tai sen läheisyydessä niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, vähintään kuitenkin viiden vuoden ajan; ja

5) joka sitoutuu tilalle laadittavan suunnitelman mukaisesti laajentamaan luopumisen kohteena olevaa tilaa olennaisesti.

Jos luovutuksensaaja esittää selvityksen siitä, ettei 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu laajentaminen ole kohtuudella mahdollista, luopuminen maataloudesta voi tapahtua 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ilman sanottua velvoitetta edellyttäen, että luopumisen kohteena oleva maatila on luopumisen tapahtuessa jatkamiskelpoinen. Luovutuksensaajan tulee tällöinkin täyttää 1 momentin 1—4 kohdissa

tarkoitettua edellytykset ja laatia tilalle taloussuunnitelma, joka osoittaa tilan jatkamiskelpoisuuden.

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä.

Pellon luovutus lisämaaksi

10 §

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja luovuttaa tai vuokraa maatalon peltomaan lisämaaksi maatalouden harjoittamista varten luovutuksensaajalle:

1) joka luopumisen tapahtuessa harjoittaa maataloutta maatilalla, johon luopujan pelto tulee lisämaaksi;

2) joka ei ole täyttänyt 55 vuotta;

3) joka sitoutuu harjoittamaan maataloutta päätoimisesti vähintään viiden vuoden ajan; ja

4) joka sitoutuu viljelemään tilaa ympäristönsuojelua koskevia vaatimuksia noudattaen niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, vähintään kuitenkin viiden vuoden ajan.

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa säädettyistä edellytyksistä.

Pellon luovutus muuhun kuin maataloustarkoituksiin

11 §

Jos sopivaa 9—10 §:ssä tarkoitettua luovutuksensaajaa ei löydy, luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja luovuttaa tai vuokraa maatalon peltomaan käytettäväksi muihin kuin maataloudellisiin tarkoituksiin.

Luovutuksensaajan tulee sitoutua käyttämään maatalon peltomaata 1 momentissa tarkoitettuun tarkoitukseen niin kauan kuin luopumistukea maksetaan.

Asetuksella säädetään tarkemmin, mihin tarkoituksiin 1 momentissa tarkoitettu luopuminen voi tapahtua.

Pellon poistaminen tuotannosta sitoumuksella

12 §

Jos sopivaa 9—10 §:ssä tarkoitettua luovutuksensaajaa ei löydy, luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että

luopuja antaa sitoumuksen (*sitoumus maataloustuotannosta luopumisesta ja pellon luovutusrajoituksista*), jonka mukaan:

1) hän ei käytä maatalon peltomaata maataloustuotantoon, mutta hoitaa peltomaata ympäristönsuojelua koskevia vaatimuksia noudattaen tai metsittää pellon; ja

2) hän ei sinä aikana, jona joku luopumisen saajista on alle 65-vuotias, luovuta eikä vuokraa maatalon peltoa muulle kuin 9 §:n 1 momentissa, 10 tai 11 §:ssä tarkoitettuja ehdot täyttävälle luovutuksensaajalle, joka antaa sanotussa pykälässä tarkoitettua sitoumuksen.

Luopumista koskevat yhteiset säännökset

13 §

Sen estämättä, mitä edellä säädetään, pelto voidaan myös myydä maaseutuelinkeinojärjestöille luovutettavaksi edelleen tässä laissa tarkoitettuja edellytykset täyttävälle luovutuksensaajalle käytettäväksi maaseutuelinkeinoina (1295/90) mukaisesti tarkoituksiin siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Edellä 10—12 §:ssä tarkoitettuja luopumistavojen voidaan myös yhdistää.

Edellä 9—11 §:ssä tarkoitettu luovutus tai vuokraus voi tapahtua myös kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä. Tällöin molempien, ja jos kyse on aviopuolisoista ainakin toisen on täytettävä luovutuksensaajalle säädetty edellytykset.

Asetuksella säädetään siitä, miten järjestetään luopumisesta tiedottaminen 9—10 §:ssä tarkoitettujen maatalouden harjoittamista jatkavien luovutuksensaajien löytämiseksi.

14 §

Kun luopujana on maatalon omistaja tai omistajan aviopuoliso, luovutus voi tapahtua kaupalla tai lahjalla ja vuokraus vähintään kymmeneksi vuodeksi tehdyllä vuokrasopimuksella. Kun luopujana on 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu henkilö, luovutuksena pidetään myös lesken ja perillisten välistä ositusta ja perinnönjakoa.

Omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitettuun tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän on luovuttanut maataan 9—11 §:n mukaisesti, mutta luovutus estyy sen vuoksi, että kunta käyttää etuostolain (608/77) mukaista oikeuttaan lunastaa luovutettu kiinteistö.

Kun luopujana on vuokramies, luopuminen voi tapahtua siten, että vuokrasuhde siirtyy 9

tai 10 §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle. Maanvuokralain (258/66) pakottavista säännöksistä johtuen voidaan 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 10 §:n 1 momentin 4 kohdassa olevista vaatimuksista poiketa siltä osin kuin niissä tarkoitetaan luovutuksensaajan velvollisuutta noudattaa sitoumuksia niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea.

15 §

Tässä laissa tarkoitettun luopumisen katsotaan tapahtuneen:

1) 9—11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa silloin, kun luovutuskirja tai vuokrasopimus on allekirjoitettu; ja

2) 12 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa silloin, kun sitoumukset maataloustuotannosta luopumisesta ja pellon luovutusrajoituksista on toimitettu kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle tai eläkelaitokselle.

Jos luopuja on vuokramies, luopumisen katsotaan tapahtuneen silloin, kun vuokraoikeus on kirjallisesti siirretty luovutuksensaajalle.

Jos luopuminen tapahtuu 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla luovuttamalla pelto maaseutuelinkeinopiirille, luopumisen katsotaan tapahtuneen, kun luovutuskirja maaseutuelinkeinopiirin kanssa on allekirjoitettu.

16 §

Luopumisen tulee koskea maatilaa koko peltomaata. Luopujilla on kuitenkin oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle seuraavat kohtuullisen kokoiset alueet:

1) talouskeskusalue, jolla sijaitsevat asuinrakennukset ja muissa kuin 9 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa maatilaa talousrakennukset; ja

2) omassa taloudessa tarvittavien puutarha- ja kasvitärhätuotteiden viljelemistä tai asuinrakennuksen rakentamista varten peltoalue, joka saa olla enintään 10 prosenttia luopumisen kohteena olevasta peltoalasta, ei kuitenkaan suurempi kuin yksi hehtaari.

Jos luopujalla yksin tai yhdessä aviopuolisonsa kanssa taikka luopujan aviopuolisolla on omistuksessaan useampia maatiloja, on niiden kaikkien peltomaasta luovuttava tässä laissa tarkoitettu tavoin. Jos luopuja tai hänen aviopuolisonsa omistaa luopumisen kohteena olevan maatilaa lisäksi ainoastaan osuuden muusta maatilasta, ei tämän maatilaa muilta osaomistajilta edellytetä peltomaasta luopumista. Luopujan ja hänen aviopuolisonsa on kui-

tenkin lopetettava maatalouden harjoittaminen omaan tai yhteiseen lukuun myös tällaisella tilalla.

Luopumistuen määrä

17 §

Luopumistuen määrä perustuu maatilalle maatalousyrittäjien eläkelain nojalla vahvistettuun työtuloon, jonka suuruus riippuu maatilaa koosta ja tilalla työskentelevien maatalousyrittäjien lukumäärästä.

Luopumistuki muodostuu perusmäärästä ja täydennysosasta. Lisäksi luopumistukeen voi kuulua kotieläinravinto, joka maksetaan kertakorvauksena teuraaksi menevien kotieläinten perusteella siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

18 §

Luopumistuen perusmäärä on yhtä suuri kuin se maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä luopumisen tapahduttua olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen.

Perusmäärän suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteeseen taikka muuhun kuin maatalousyrittäjien eläkelain tarkoitetuun yrittäjätoimintaan eikä sitä määrättäessä sovelleta, mitä maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momentissa on säädetty.

Perusmäärään sovelletaan, mitä työntekijäin eläkelain (395/61) 7 c, 8 ja 8 a §:ssä säädetään. Perusmäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

19 §

Luopumistuen täydennysosa on yhtä suuri kuin se kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan yhteismäärä, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hänellä luopumistuen alkaessa olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeenä myönnettyyn kansaneläkkeeseen. Pohja- ja lisäosaa laskettaessa ei kuitenkaan sovelleta, mitä kansaneläkelain 25 b ja 28 §:ssä säädetään. Lisäosaa määrättäessä sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 5 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain

(547/93) tullessa voimaan. Sen jälkeen kun luopumistuki on myönnetty, täydennysosan määrää tarkistetaan vain sanotun lain 32 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen perhesuhteiden muutosten johdosta.

Täydennysosa tarkistetaan yleisten elinkustannusten muutosten mukaan siten kuin kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Luopumistuen hakeminen

20 §

Luopumistukea haettaessa on eläkelaitokselle toimitettava luovutuskirja, vuokrasopimus tai sen oikeaksi todistettu jäljennös taikka 12 §:ssä tarkoitettu sitoumus maataloustuotannosta luopumisesta ja pellon luovutusrajoituksesta.

Luopumistuen hakemisesta muutoin säädetään tarkemmin asetuksella.

21 §

Luopumistukea voi hakea myös ehdollisena. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle osapuolten allekirjoittama luovutuskirjan tai vuokrasopimuksen luonnos taikka 12 §:ssä tarkoitettuja luopujan sitoumuksia vastaavat etukäteissitoumukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, jos luonnosta vastaavaa lopullista luovutuskirjaa, vuokrasopimusta tai sen jäljennöstä taikka etukäteissitoumuksia vastaavia lopullisia sitoumuksia ei ole toimitettu eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa ehdollisen päätöksen antamisesta.

Kun hakemus ratkaistaan tämän pykälän nojalla, pidetään 4 §:ssä tarkoitettua edellytystä arvioitaessa luopumishetkenä sitä ajankohtaa, jona luopumistukea on haettu. Luopumistuen suuruuden määräämistä varten tuen alkamisajankohtana pidetään sen kalenterikuukauden alkua, jonka aikana ehdollinen päätös annetaan.

Luopumistuen maksaminen

22 §

Luopumistukea suoritetaan 15 §:ssä tarkoitettua viimeisestä luopumisajankohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin:

- 1) luopuja on täyttänyt 55 vuotta;

- 2) luopuja on lopettanut kaupallisen maatalouden ja metsätalouden harjoittamisen 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla;

- 3) työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on päättynyt siinä tapauksessa, että luopujalla on luopumisen tapahtuessa ollut oikeus määräjäksi myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen;

- 4) 9—11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa luopumisen kohteena olevan tilan peltomaan ja 9 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös tuotantorakennusten hallinta on siirtynyt luovutuksensaajalle; ja

- 5) 9—11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa luovutuksensaaja on ryhtynyt täyttämään 9 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa, 10 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tai 11 §:ssä tarkoitettua sitoumustaan.

Luopumistukea ei makseta vuotta pitemmäältä ajalta ennen tuen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta.

23 §

Jos luopumistuen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, luopumistuen täydennysosa lakkautetaan. Mikäli luopumistuen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, täydennysosan maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

24 §

Siltä ajalta, jolta perusmäärää maksetaan, ei sen saajalla ole oikeutta saada eläkettä maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettua yrittäjätoimintansa perusteella.

Luopumistuen saaminen ei estä eläkeoikeuden syntymistä työ- tai virkasuhteen taikka muun kuin maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettua yrittäjätoiminnan perusteella.

25 §

Luopumistukea ei makseta kalenterikuukaudelta, jonka aikana sen saaja on ansiotyössä ja ansaitsee luopumisen tapahtuessa vakiintuneen ansiotulonsa lisäksi kuukaudessa vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän kaksinkertaisena. Vakiintuneena ansiotulona pidetään luopumistuen saajan muusta kuin maatilatalou-

desta saaman valtion verotuksessa veronalaisen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä tarkistetun ansiotulon keskiarvoa viideltä viimeiseltä kalenterivuodelta ennen luopumista.

Luopumistuen maksaminen voidaan niin ikään keskeyttää, jos luopumistuen saajan työpanos ja olosuhteet luovutetulla tilalla huomioon ottaen pääasiallisen vastuun maatalouden harjoittamisesta on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin tuensaajalle.

Luopumistuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä tässä pykälässä säädettyissä tapauksissa on voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momentissa säädetään. Luopumistuki voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista tämän lain mukaisen tuen tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Asetuksella säädetään tarkemmin menettelystä silloin, kun keskeytettyä luopumistukea ryhdytään uudelleen maksamaan.

26 §

Luopumistuen saajan täyttyessä 65 vuotta luopumistuki lakkaa.

Luopumistuen perusmäärä muuttuu saman suuruiseksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi 1 momentissa tarkoitettua ajankohdasta.

27 §

Luopumistuen saajan kuollessa luopumistuki lakkaa.

Määrättäessä perhe-eläkkeen suuruutta luopumistuen saajan jälkeen katsotaan, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitettua yrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada tämän lain 18 §:n mukaisen perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Luovutuksensaajan ja luopujan velvoitteiden täyttäminen

28 §

Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää 9 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tai 10 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua sitoumuksensa täyttämisen asevelvollisuutensa suorittamisen, maatilataloudellisten tai maatilataloutta tukevien ammattiopintojensa taikka muun hyväksyttävän synn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläke-

laitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

29 §

Jollei 9—11 §:ssä tai 12 §:n 2 kohdassa tarkoitettu luovutuksensaaja täytä sitoumustaan, eikä tämä johdu 28 §:ssä tarkoitettua hyväksyttävästä syystä, on eläkelaitoksen velvoitettava hänet korvaamaan eläkelaitokselle luopumistuen pääoma-arvo, joka määrätään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Jos sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä tai painavat kohtuuskäsitelmät sitä muutoin puoltavat, eläkelaitos voi kuitenkin päättää, että luopumistuen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan luovutuksensaajalta perimättä.

Pääoma-arvosta on maksettava kymmenen prosentin suuruinen vuotuinen korko eläkelaitoksen päätöksen antamisesta lukien.

Luovutuksensaajalla on velvollisuus välittömästi ilmoittaa eläkelaitokselle, jos hän keskeyttää antamansa tässä laissa tarkoitettua sitoumuksen täyttämisen.

30 §

Jos luopuja ryhtyy harjoittamaan maataloutta tai metsätaloutta omaan tai yhteiseen lukuun tai ei noudata antamaansa 12 §:ssä tarkoitettua sitoumusta maataloustuotannosta luopumisesta ja pellon luovutusrajoituksista, luopumistuki lakkautetaan.

Jos luopujan 1 momentissa tarkoitettua toimintaa tai sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä taikka tälle toiminnalle tai laiminlyönnille on ollut olemassa muu erityinen syy, voidaan luopumistuki lakkauttaa määräajaksi taikka päättää, että luopumistuki maksetaan entisen suuruisena. Täydennysosa voidaan lakkauttaa myös osaksi.

Lakkauttaminen voidaan suorittaa siitä lukien, kun 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan ryhdyttiin tai laiminlyönti tapahtui.

Luopujalla on velvollisuus välittömästi ilmoittaa eläkelaitokselle, jos hän ryhtyy 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan tai muutoin keskeyttää antamansa tässä laissa tarkoitettua sitoumuksen täyttämisen.

Luopumistuen takaisinperintä

31 §

Muissa kuin 25 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa aiheettomasti maksettu tämän lain mukainen luopumistuki on perittävä takaisin siten kuin tässä pykälässä säädetään. Aiheettomasti maksettu tuki voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja tuen maksamisen ei ole katsottava johtuneen tuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisinperittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu luopumistuki saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista luopumistukieristä. Kulloinkin suoritettavasta luopumistukierästä ei saa tuensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosa siitä luopumistukierän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun luopumistukierästä on ennakoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko taikka rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero. Samoin rajoituksin voidaan aiheettomasti maksettu luopumistuki periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Ennakkopäätökset

32 §

Luovutuksensaajalla on oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, onko hänen aikomansa menettely katsottava 28 §:ssä tarkoitetuksi sitoumuksen keskeyttämiseksi tai 29 §:ssä tarkoitetuksi toimenpiteeksi ja mitä seuraamuksia menettely mainitun säännöksen mukaan aiheuttaa.

33 §

Luopumistuen saajalla on oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, aiheuttaako hänen suunnittelemansa toimenpide luopumistuen keskeyttämisen 25 §:n mukaan tai lakkauttamisen 30 §:n mukaan.

Lain täytäntöönpano

34 §

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivat

kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, maaseutuelinkeinopiirit, maa- ja metsätalousministeriö sekä eläkelaitos.

Tämän lain mukaan maaseutuelinkeinopiireille kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

35 §

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset.

Jos eläkelaitos katsoo, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunto on selvästi tulkinnanvarainen, eläkelaitos voi lisäksi pyytää hakemuksesta maaseutuelinkeinopiirin lausunnon.

Eläkelaitos ratkaisee luopumistukea koskevan hakemuksen saatuaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tai, 2 momentissa tarkoitettua tapauksessa, maaseutuelinkeinopiirin lausunnon asiassa.

36 §

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten, maaseutuelinkeinopiirien ja maa- ja metsätalousministeriön asiana on eläkelaitoksen ohella valvoa, että luopumistuen saaja ei harjoita maataloutta omaan tai yhteiseen lukuun ja että luopuja sekä luovutuksensaaja noudattavat tässä laissa tarkoitettuja sitoumuksia.

Valvontaa varten 1 momentissa tarkoitetuilla toimielimillä on oikeus tutustua luopumisen kohteena olevaan tilaan ja oikeus saada luopujalta ja luovutuksensaajalta selvitys tässä laissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä.

Muutoksenhaku

37 §

Eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettulta eläkelautakunnalta siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriön maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 1 momentin nojalla määräämät eläkelautakunnan jäsenet toimivat maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuuttettujen edustajina myös tätä lakia sovellettaessa.

Muutosta tämän lain nojalla annettuun eläkelautakunnan päätökseen sekä eläkelaitoksen ja eläkelautakunnan päätöksen poistamista saa

hakea vakuutusoikeudelta siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Niiden asioiden käsitelyssä, joihin tätä lakia on sovellettava, toimivat vakuutusoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä valtioneuvoston maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 2 momentin nojalla määräämät edustajat.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja maaseutuelinkeinopiirin tämän lain nojalla antamaan lausuntoon ei saa hakea muutosta valittamalla.

Erinäiset säännökset

38 §

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuneet luopumistukikustannukset ja hoitokulut maksetaan valtion varoista.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkelaitoksen esityksestä ne perusteet, joiden mukaan lasketaan 1 momentissa tarkoitettut hoitokulut.

Valtion tulee, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunakin vuotena kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää.

39 §

Joka tämän lain tai sen nojalla annetun asiakirjan perusteella annettavassa asiakirjassa on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tai joka väärä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että luopumistukea on maksettu perusteettomasti tai luopumistuen pääoma-arvo on jätetty osittain tai kokonaan takaisin perimättä, on tuomittava *maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa olevien säännösten rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muussa laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

40 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumistuesta soveltuvin osin voimassa, mitä työnteki-

jän eläkelain 8 g, 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, 19 e ja 20—21 a §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Jollei tässä laissa muuta säädetä, luopumistuen valvontaan ja takaisinperintään sekä rahaliikenteen hoitamiseen sovelletaan maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (/) säännöksiä soveltuvin osin.

Eläkelaitoksella on oikeus saada eläketurvakeskuksesta maksutta tämän lain nojalla käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Tässä laissa tarkoitettua luopumistuen perusmäärää ja täydennysosaa pidetään tuloverolain (1535/92) 100 ja 101 §:ää sovellettaessa eläketulovähennykseen oikeuttavana eläketulona.

41 §

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun luopumistukeen, jos saman luovutuksen perusteella hänelle tai jollekin toiselle henkilölle on myönnetty sukupolvenvaihdoseläke maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) tai luopumiskorvaus maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) nojalla.

42 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Lain voimaantulo

43 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyään ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantumista voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 16 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1331/92), sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa, uusi 5 kohta, jolloin nykyinen 5 kohta siirtyy 6 kohdaksi, seuraavasti:

16 §
Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii:

täjien luopumistuesta annetussa laissa (/) säädetään; sekä

4) luopumiskorvauksista siten kuin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (1330/92) säädetään;

5) luopumistusta siten kuin maatalousyritt-

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3.

Laki**työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1332/92), seuraavasti:

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

talousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (/) mukaisen luopumistuen perusmäärä sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä;

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä, maa-

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki**kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1333/92), seuraavasti:

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon vaakuutetun jatkuvasti saama

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (/) mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä

kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

5.

Laki**työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 45 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1334/92), seuraavasti:

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta

annetun lain (/) mukaista luopumistuesta;

45 §

Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläket-

tä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luopumiskorvauksesta tai luopumistuesta.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähin-

tään kaksi viikkoa ennen eläkkeen, luopumiskorvauksen tai luopumistuen maksamista, että eläke, luopumiskorvaus tai luopumistuki tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Mikko Pesälä*

2.

L a k i**maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 16 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1331/92), sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa, uusi 5 kohta, jolloin nykyinen 5 kohta siirtyy 6 kohdaksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii:

4) luopumiskorvauksista siten kuin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (1330/92) säädetään; *sekä*

4) luopumiskorvauksista siten kuin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (1330/92) säädetään;

5) luopumistuista siten kuin maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (/) säädetään; *sekä*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3.

Laki**työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1332/92), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä;

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä, *maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (/) mukaisen luopumistuen perusmäärä* sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä;

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki**kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1333/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon va-
kuutetun jatkuvasti saama:

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä *sekä* maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä *sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (/) mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä* kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

5.

Laki

työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 45 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1334/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä *taikka* maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaista luopumiskorvausta;

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaista luopumiskorvausta *taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (/) mukaista luopumistukea*;

45 §

Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen *taikka* yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta *taikka* rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä *tai* luopumiskorvauksesta.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai luopumiskorvauksen maksamista, että eläke tai luopumiskorvaus tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

45 §

Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen *taikka* yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, *luopumistukea* *taikka* rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luopumiskorvauksesta *tai luopumistuesta*.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen, luopumiskorvauksen *tai luopumistuen* maksamista, että eläke, luopumiskorvaus *tai luopumistuki* tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

